

Centre for Studies in Social Sciences, Calcutta

Documentation of rare Assamese books in collaboration with Assam Sahitya Sabha, Jorhat and the Ford Foundation: microfilmed and digitised in October 2006

Record No: 2006/ 165	Language of work: Assamese	
Author (s) / Editor (s): ✓ Lakshminath Bezboruah.		
Title: বাবু		
Transliterated Title: Baabu hai		
Translated Title:		
Place of Publication: Calcutta (Kolkata)	Publisher: Edekor	
Year: 1918 (1840 Eak)	Edition:	
Size: 20 cms - 528 pages	Genre: magazine	
Volumes: 9 (1, 2+3, 3+4) 5+6, 7+8, 9+10, 11+12 issues 1st, 2nd, 3rd, 4th, 5th, 6th, 7th, 8th, 9th, 10th, 11th, 12th issues	Condition of the original: Printed.	
Remarks: B.M.L.D.		
Holding institute: Assam Sahitya Sabha, Jorhat	Microfilmed and digitised by: Centre for Studies in Social Sciences, Calcutta, 2006.	

Microfilm Roll No:	From gate:	To gate:

১৮৭৬/আঃ
২৫. ৮. ১৯

নবম বছর, পুহ, মাঘ } বাঁহী { ১৮৮০ খ্রি, ১২, ১০ম সংখ্যা

বাঁহী।

মধুর তামত পক্ষে শুভ
বাজাহে মোহন বাচী।

অবার বাজাহে অঙ্গীত শুবেবে
যোরো মন নিয়ে মোহি।

তুমিরেনে বাচী নিকৃষ্ণ বনত
বাধাৰ ভাজিলা আন।

তোমার শুবেতে কই বিধাকুল
কৃষ্ণ অপিলে প্রাণ।

তোমার শুবেতে বালিত লক্ষণ
উঠিছিল মলয়াত।
আজিও বাজাহে। সেইটি শুবেবে
মন প্রাণ কবি শান্ত।

আনকে টুকলা অসম জনমী
তনি ই বাঁহীক তাম।

আই। ধৰে। সবে মিল মাঝ সকে
আজি আনকেব গান।

বাজিছে হিয়াত শুমধুর তাম
আত আনন্দৰ বোল।
আনকে ইগন ঘোটাই, জগত
অকৃতি হয় বিডোল।

শুমতী বামেৰবী শইকীয়া।

বেদান্ত ব্যাখ্যা।

আনন্দময়াধিকরণম্।

আনন্দময়োহভাসাং ॥১৩॥

প্রচেষ্টনঃ—আনন্দময়ঃ (আনন্দময় প্রবাচন এক)
অভ্যুবাঃ (যি হেতুকে কেবলে ব্যবধান উল্লেখ আছে)

অভ্যুবাঃ—“আনন্দময় পুরুষ” অঙ্গকেই কৰ। অতিত পুনঃ পুনঃ (বাৰ বাৰ) আনন্দ পুৰুষ বোলোতে এক মাঝেন অঙ্গকেই বুজিব লাগিব। জীবক নহয়।

১৩।

অধিকবৃণ্দচনঃ—আনন্দময় অধিকবৃণ্দটো “আনন্দময়োহভাসাং” এই শব্দৰগ্রা—“অস্তিৎ অসা ত ভুবোগংশাণ্তি”। এইস্মতেকে ৮টি স্থৰের সা-
হেছে। ১। বিষ, তৈরিবায় উপনিষদের “তত্ত্বাঽত্তত্ত্বাঽব্যাঘৃণঃ” এই
প্রকৃতণ বিজ্ঞানময় তৈরি ও সুল অইন আছে, যা নাম “আনন্দময়”
ইত্তামি বাক্য। ২। সংশ্রেণঃ—সৈৰিবাকাতে অগ্রং কাৰণকপে যি আনন্দময়ৰ
উল্লেখ আছে, সেই আনন্দময় কি জীব? অথবা প্রবাচনা? ৩। পূর্ণিঙ্গঃ—
“অস্ত্বং এব শৰীৰ আছা” অৰ্থাৎ এই শৰীৰেই (জীবই) তাৰ (সেই আনন্দময়ৰ)
আছা, এইবাকাত আনন্দময়ৰ শৰীৰৰ নিশ্চে কৰাব। আনন্দময় শব্দেৰে
জীবাধাৰকেই বুজিব লাগিব, কিমনো, শৰীৰ সংস্কৰণী শৰীৰ আছা জীবতকৈ
অইন আৰু কোনো হৰ নোৱাৰে। জীবাধাৰ চেতন, গতিক তাৰ পক্ষে দুঃ-
পূৰ্ণক স্থিতি অসম্ভৱ নহয়। ৪। সিদ্ধান্তঃ—“সেৱা আনন্দময় মীমাংসা ভৰতি”।
অৰ্থাৎ ইয়াতেই আনন্দময় শেষাংশা কৰ্তৃতে এই আনন্দময় অক্ষবন্ধুতকৈ অইন আৰু
কোনো হৰ নোৱাৰে। কিমনো, জীবৰ আনন্দ হল মীমাংসক, আৰু তাৰতম্য
গুৰু। “তত্ত্বাঽত্তত্ত্বাঽব্যাঘৃণঃ” এই অতিত অগ্রং কাৰণকপে যি আছা নিষ্ঠিত
হৈছে, পিছত চ'কৈই শারীৰৰ শব্দেৰে উল্লেখ কৰ হৈছে। ৫। প্রযোগঃ—
আগৰ মিচিনা, সর্ববিশ্ব নিৰ্বাচিত, আৰু অকানন্দপ্রাপ্তি আদি।

ভাষ্যাঃ—ইয়াতেকে চেতনভোগী, ভড় বৰ্তাব, সহৰজত্পুরোময়
প্ৰধানৰ পৰা পূৰ্বজিতাসিত অক্ষণ বায়ুস্থি বা পার্শ্বক্য (বেগেণ ভাৰ) কোৱা-
ক'হ'ল; ভড়, বি কৰ্তৃত কৰ্ম বশীভূত আৰু বিভূতাধুক প্ৰকৃতিৰ সংস্কৰণ হৈতুকে

আনা প্ৰকাৰ অপৰ চৰে সামগ্ৰিক দৃষ্টিকা, অতুক (মৎস্যী) ও তুক (মৃক)
জীৱৰ পৰা বেলেগে (অইন বজ) সৰ্বপ্ৰকাৰ হেৱ শুণৰচিত, আৰু নিৰতিশ্ৰয়
আনন্দময় এতিমা তাৰকেই প্ৰতিপৰ কৰিবে, যে—শৰ্তিত কোঠা আনন্দময় শব্দৰ
অৰ্থ নিতানন্দমৰ-প্ৰমাণা,—কিন্তু জীব নহয়, কাৰণ অতিত অভাসৰ পুনঃ
পুনঃ আনন্দৰ উল্লেখ আছে।

“তে বে শতং প্ৰজাপতেৰেন্না সঃ একো ত্ৰিপু আনন্দঃ” (শৰ্তি) অৰ্থাৎ
মায়ুৰৰ আনন্দৰ পৰা আৰম্ভ কৰি শতশুণিত আনন্দ নিৰ্দেশ কৰি কৈৱে
প্ৰজাপতিৰ বি শত আনন্দ, সিও এটি আনন্দময়ৰ এটি মতি আনন্দ, তাৰ পৰা
অধিক আনন্দ অইন কোনো ঠাইত নাই। জীৱৰ আনন্দ সাতিশৰ বা মীমাংসক,
এতেকে আনন্দময় শব্দেৰে অক্ষভিৰ জীবক কেতিয়াৰ নিৰ্দেশ কৰা যাব
নোৱাৰে। ১৩।

বিকাৰশক্তামেতি চেৰপ্ৰীচূৰ্ণ্যাং ॥১৪॥

প্ৰচেষ্টনঃ—বিকাৰশক্তাং (বিকাৰৰ বাচক শব্দহেতুক) ন (নহয়),

ইতি (এমে বক্য কথা) চে২ (যদি কোৱা) ; ন (তেনে নহয়), প্ৰাচুৰ্ণ্যাং
(অধিক হেতুকে) ।

অভ্যুবাঃ—এদি কোৱা যে, আনন্দ শক্তি পিছত “মহং” প্ৰত্যাহৌটো বিকাৰ
অৰ্থে “বিদান হৈ আনন্দময় পদ সিক হৈছে, এতেকে অবিকাৰ প্ৰমাণা
‘আনন্দময়’ শব্দৰ বাচ হৰ নোৱাৰে ; নহয়, তেনেতাবে কৰ নোৱাৰাৰ ; কাৰণ
ইয়াত মহং প্ৰত্যাহু অৰ্থ প্ৰাচুৰ্ণ্য (নিৰতিশ্ৰয়—যুক্ত বেছিভাৰে থকা) ; কিন্তু
বিকাৰ নহয়।

শাৰ্মা “মহড় বিকাৰে, প্ৰাচুৰ্ণ্য, অক্ষণে, প্ৰত্যেকে প্ৰত্যেকেণ্টি” । ১।

“ভগ্নাধিক মূলামুস্তাবে সংখ্যাৰ্কায়তি” । ২। (ইতিবৰ্কৰণ স্থৰে)

অৰ্থাৎ বিকাৰ, ১, প্ৰাচুৰ্ণ্য ২, অক্ষণ ৩, প্ৰকৃত ৫, প্ৰত্যেক ৮, এই নকল অৰ্থে শব্দৰ
পিছত “মহং” প্ৰত্যাহু হয়। কুমে উদাহৰণ, — শুৰুমৰহং পাতাৰ ; আমৰহং বনং,
আনন্দমৰং অৰ্থক ; সৰ্বতৃষ্ণমৰ্যী পঞ্চ, অৱমৰং। অপিশক্তাং গোঁপুৰীৰীগোঁমং । ১।
এই বক্যৰ ভাগাধিকমূলা, এই অৰ্থেও সংখ্যাৰচক শব্দৰ পিছত “মহং” প্ৰত্যাহু হয়,
যথা হৃবৰ্দ্যা শৰময় জীৱক ইয়াদি।

৭ তার্থঃ—অভিপ্রায় এই যে, যদিও বিকাশার্থক বৃক্ষেরা 'মষ্ট' প্রতিবাসী অবস্থায় প্রতিবলত পাঠকরা বুলি 'আনন্দমুর' শব্দটো সেই বিকাশার্থই গৃহীত কর পাবে, তার ফলত 'আনন্দমুর' শব্দের অর্থ পরমাণু নাই জীবতে কর পাবে—সচে; কিন্তু 'ন লাহতে যিষতে বা পিষতি' অর্থাৎ পিষতি (আনন্দকৃত) নথে আর নথবে—ইত্যাদি শব্দ শুভ কৃতি বাকোবে জীবশে বিকাশ প্রকল্পে ও বিকাশার্থীল আনন্দমুর শব্দেরে জীবক বৃক্ষের নোবাবে—পঞ্চাশব্দ, প্রাচীয়ার্থেও যষ্টই প্রতিবাস বিধান গৃহীত প্রকল্পে আনন্দগাঢ়ীর সম্মত হোগাত আর ওপৰকল জীবতে আনন্দগাঢ়ীর বৃক্ষের গৃহীত যাবে ইষ্টান্ত পৰমাণুযাই 'আনন্দমুর' শব্দের অর্থ,—জীব নথব । ১৪॥

তত্ত্বকৃত্যপদেশাচ্ছ। ১৫।

গৃহীতেবঃ—তত্ত্বকৃত্যাপদেশাচ্ছ (তাৰ—জীবানন্দব হেতুকলে উল্লেখ থকা। ব্ৰহ্মত্বিক) চ (ও) জীব আনন্দমুর নথব।

অধ্যাত্মঃ—পিষত কোরা হব যি কৰিল তাৰ ধাৰণ্যে 'আনন্দমুর' অৰ্থ জীবাত্মিক পৰমৰক, যিহেতুকে ব্রহ্মকেই জীবত থকা আনন্দব হেতুকলে উল্লেখ কৰা হৈবে।

তাৰ্থঃ—এ ওপৰেই অপৰ সকলকে আমন্দিত কৰে, (এমহি এব আনন্দমুরি) এই শুভত ব্রহ্মকেই জীবত আনন্দব হেতুকলে উল্লেখ কৰাত অৱশ্যেই আনন্দগচ্ছত প্রমাণিত হৈব; সুতৰাং 'আনন্দমুর' অৰ্থ পৰমৰক—জীব নথব । ১৫॥

(কৃত্যঃ)

তত্ত্বাত্মিকব শাস্তি শিরোপণি।

ব্রাক্ষণ-কৃতি মীমাংসাটীর্থ।

শ্রীকৃষ্ণ।

পৰম মহানু হৰি পৰম উত্তৰ
মনুক্ষিঙ্গোচৰ অচু পৰাপৰ,
উষ্টক বিনাশ আৰু সামুদ্বিভাণে,
কৃষ্ণ মুগে অবতাৰ ধৰে ধৰাধাৰে।

অজ্ঞ অন্তৰাব অংশ, কৃষ্ণ পূর্ণ পুরু
দেখুৱালে জ্ঞান কৰ্ত্তৈ শার্দুল ছীৰন।

২

জুনমি দাহৰণ বাখে বাঢ়ি মনুষৰে
গোপ শিশু মাল বনে শক চাবি দুৰে,
বুনৰ হৃষে হৃষি হৃকোষল কায়
কৃত জীৱাশেলা কৃতি প্রাচীপুষ্ট পায়,
গোপ-গোপী মুকলোৰে মৰত মোহিনী,
তথ কল পুনি চাবি কৃতি মুখ জীৱ।

৩

শুক্রি আধুন এই জীৱ জন পায়
কৃশ তয়ে মোকুলত আৰিজা পলাই,
বৃত্তেৰ দৈবকীৰ কৃষ্ণাৰ সাধন
দিছিলা অৱসু কৰিবলৈ দেন।
নিষ্কৃ লুকাই দৰ্প বড়াই হৃষে
ছিলা দেন বটি চাই কৃত সমৰূপ।

৪

পৰম ভক্ত আৰু নন্ম যুশোদাৰ
দিলৈল মহামুক্তি, যত গোপী গোপালক,
কৃতাৰ্থ কৰিব মনে, বিৰিদ্ধাৰ বনত
নামা ভাৱে নাম। জীৱা কৰিছিলা কৃত,
অব বক, কেশী আৰু পুতনা বদিলা
কৃত দেহা বদি থক গোপক বাধিলা।

৫

ইন্দৰপীঁয়াৰী হৰি অপাক মোহিনী
কালীক দৰিশা বিপ্রগৌৰী প্রাচীবিলা,
কৃষ্ণ বিৰি বায়ুদক ভক্তিৰ পথ
হেনুৱাই পূৰ্বোহালা ভক্ত মনোৱণ,

গো-পালমন্ডি শিখা নিলা গোপাল মাম জাই
বাসুদেৱমামে গুকত মাম তজি দই।

৫

আপুনি পুৰুষ নাবী যাতেক ভকত
পৰীমায়া কার জীৱ যা প্ৰস্তাৱ জগত,
মোহৰাম হই, হই। ভকত জীৱৰ
লাজ স্বৰ মাহা তাজি হই ভক্ষণৰ,
জীৱায়ক গৱমাঞ্চাত সামোগ কথাই
দেশুৱালা জীৱ অক্ষ বিভিন্ন নথে।

৬

বাম নামে দহোঁয়াতে ভকতক শই
দেখুৱালা যথালীনা জীৱক শিৰ কষি,
ধন জন পুৰু কন্তা সামোৰ গাহিৰ
একাপু ভক্ষণত কেনে জীৱ যাব তৰি,
অৱগীণ। ইমানতে কৰি সমাপন
শঙ্গাত কবিলাখ কঞ্চা সাধন।

৭

মিষ্টম কৰম জানে সাধি ধৰকাত
পাপিলা অক্ষয় কৌতি এই ভাৰতত,
পৰিষে চৰিয়া জীৱ শুমি ভলি যাতে
পৰিয়াল পাৰ গাপী অধমে সতকে।
বেৰ শান্ত মধি গীতামৃত উপযাই
থই গলা শাপি, তাপদুক জীৱলাই।
মৃগ আমি কি জানিম মহিমা তোমাৰ
কৃষ্ণ অশ্বলৈ মহো পাৰে শতবাৰ।

“কৰ্ত্তা”

শুক মাদ ১৮৬০।]

বিঘ্ননাম।

২১৩

বিঘ্ননাম।

বোৰো বেদনিদি, কাৰ্যা কৰা যিদি, কুচাতে কোৱো বাচিৰি।

(জাত—ওক বাপু, বিশুহে জীৱন যাম, ওক বাপু, চল যোৰো হৃতুৰ ঠাই।)

নাম—যদি নামে হলি, আগা চৰা জালি ২ মৰিবো নিশ্চ কৰি।

(জাত—ওক বাপু, বিশুহে জীৱন যাচ—ইত্তাদি)

নাম—যত লাগে মাদে দিতু ধন বচু শুক বাবকলৈ যোৱো।

(জাত—ওক বাপু, বিলম্ব প্ৰোজন নাই, ওক বাপু চলি যোৰো প্ৰদূৰ ঠাই।)

নাম। তাহান চেলে জন্মাব কাৰণো, মোৰ শত ১ মেৰো।

(জাত—ওক বাপু বিলম্বত—ইত্তাদি)

নাম ২—কোনে আমি বিব লোমে আমলি,

কোনে আমি দিব কো।

কোমে আমি দিব এক কুঞ্চিতক,

শাৰক নগদৰ পশু।

আপৰাদৰই মেৰী কুকননী

অসমীয়া মাহিত্য।

আজি বছৰ পৰা অসমীয়াসকলে অসমীয়া ভাষাক পুতো কৰি ইয়াক
উচ্চত পদলৈ আনিব নিমিত দেহে-পামে লাগিছে, তথাপি আজিলৈকে
দিয়ান হোৱা স্বীকৃত সিদ্ধান্ত আপোনাৰ পৰা নাই। তাৰ কাৰণ হৈছে আমাৰ
কিছুমান অসমীয়াই অসমীয়া ভাষাক হেব জাম কৰে। বঙালীলিঙ্গকে
পাবলৈ কুটি বাচি আজাত তেহেনী দিবই দোজে, আৰু কিছুমান
অসমীয়া, ডাঙৰীয়াই, অসমীয়া যে বটা স্বীকৃত ভাষা সেইট পাকাৰ
কৰিলৈ অলপ সনেহ কৰে। তাৰ প্ৰমাণ কৰিলৈ বেছি দুলে নগমেও
হয়। কিছুমান ছাত্ৰে Entrance সহলা দিবলৈ আহিলে তেইৰ কাকত
খনত Assamese দুলি দেবে কাৰণ তেহে Scholarship-টি পাৰ, কিছু তেৰো
সকলক অসমীয়া কৰলৈ কৰকছোন, তেভিয়া তেওঁ হিয়ে অসমীয়া মাৰিব
তনিশেই আচিবিত হৰ আৰু সেই কথা দুদহসম কৰিবলৈ যাওতে আখায়টা

যাম অৰ দামে থাবাৰ। বড়োৰী অভিধানেই হওক বা আসমীয়া অভিধানেই হওক কোনো শীঁড়ত তেনে শব্দ বিচাৰ উলিয়াব নোৱাৰিব। এবিনোখন এই ধৰণৰ অসমীয়াই যোক কুলিনে 'মহী কোৱাৰ সুৰক্ষ দৈৰাহিলো। আপুনি কুটুম্বকে মহী তাৰাহ কৰিবা নাপাইলো।' আহা কেনে বিতোপন ভাবা' তেওঁৰ মুখৰ শব্দ অসমীয়া ভাবাৰ যেন মোতে বৰষাছ। তেওঁৰ ভাবাৰ তেনে বাণিজতা আৰু কোকিলকৰণৰ মাত্ৰ তনি আমি ইচ্ছি সামৰিব নোৱাৰিবে। কিছুমান অসমীয়া আছে তেওঁলোকে কৰ অসমীয়া কিটাপ নো মাহুচে লড়েনে? তাৰমো কৰাৰ পোৱাৰ আছেনে? তেনে ভাবাৰ কিটাপ পাৰ মাহুচে সময় অপৰাৰ কৰাটকৈ নথচি বোহ ধৰকাৰে ভাল। আজি কোল যসকলে অগুণ কংঠাজ কিটাপ পাছে তেওঁলোকে অসমীয়া দেখা আৰু অসমীয়া দেখকলে অগুণ কুলা কাটিব হে প্ৰেৰণ। এই দৰে হাতাকং কৰ তেৰে সকলে আঘৰোখ লাভকৰে। আৰু ইতৰ সামৰণৰ পৰা তেওঁ বাহিৰ হে মহী ডাল আৰু বিৰুন দুল ডাঙোপ আৰু ওকল গড়াপ হৰ। কিন্তু অগুণ ধৰকে গুৰি মৈৰুৰ বে শুধৰিবত ডালেন হোৱা কিমান টাল, নিলে ডালৰ বিষাম বা ধৰী কুলৰ ভাব গোৱাতো মিটে টল।

বছ বছৰৰ পৰা নামা তাৰহৰ সামাজিক আৰু বৈতানিক সামৰণৰ হোৱাত মাহুচে হংগাম সাহিতক টাল ভাবিৰ তাৰ চেতু পুজিবে, মেৰ বাবেহে হংগাম ভাবাৰ আগ হৰন মান। Saxon-বণাকে ইংলণ্ড অধিকাৰ কৰাৰ সৰ্বৰত তেওঁ বণ্যাকৰ ভাবাৰ এক ধৰণৰ অভিষ্ঠাৰ। Celtic-বণাকে আহাই এটা ভাৰী এৰ দে যাই, এই মদেহ Gothic, Teutonic, Roman ইত্যািঁৰ England অলে আহাই এটা প্ৰতি ভাৰী আৰ দে যাই, আত্মা মেহশকল ভাগ এখন ভূতিৰ চালিনত গে চোঁড়ে চাগোতে বিবলাক চালিনৰ ফুলচে সৰুক পৰিব তাৰ এৰ দে চালনৰ গুৰুত এক বণাক ইংৰেজ ভাবু বুল আৰু কলিগুলি কুলো তাৎক্ষণে চোঁড়ছে। তথাৰ হংগাম ভাৰী বাবেহে মহী নথখ, তাৰ ভাৰুত অভিযোগ Saxon, Roman, Gothic, Teutonic শব্দ দেৱা যাব। বঙ্গদেশতো দোগুণ, পাঁচনে, মহাৰাটা বণাকে আহি বঙ্গদেশ জয় কৰি কিছুমান তেওঁ বণাকৰ ভাসু এপি তৈৰ যাব।

বেনে ভাৰতচৰ্ক—

"কোতোৱাল যেন তাল, খাড়াৱাল ঘৰীকে।
ভূপ মঝ কোৱাবি ভূতি কাকিমুৰ যাবকে।
ভূপকো সমাজমাঝ বাচপুতৰ পৰাকে।
হাত-জোড়ি পৰত বিলা শৰি ভূমি মায়কে।
বাচপুতৰি কৰা বিশেবনে ভূমায়কে।"

কৰি কৰকৰ দিনৰ চাওক—

"বাদ তৈল কীকালী বীকঁ; যাম হৰে টেৰি।
উকোটে চোটে যাম গড়াগড়ি।
চিলিলো আপৰ নাতি কোটাল পেছেজ কৰি।
বাধ্যাবতেৰে যাহ পক সহোদৰ।
সাবধানে ধাকিবে আছৰে তাতে ভৱ।
প্ৰযোনি অষ্টক মেই নীতিৰে বিপু।
তাৰে সাবধানতে বাখিৰে সৰবৰু।"

এতিয়া চাওক বি সময়তে যিৰাজি অভিযোগ তাৰাতে তাৰাত ভাৰী অগুণ অল এবি যোৱাত বৰ ভাবাতো সেইবিলাক লৈ গল, এতিয়া জনিব তেওঁলোকে বজদিনৰ পৰা লোখ দেখি বৰ্ষাভাৰ এটি গলন লাগাইছে। আৰু কালি লোকসংখ্যা আৰু অধৰৰ কাকতেৰে বিজাপি চালে ইয়াকে দেখা যাব যে গড় হিয়ে ধৰিবলৈ গলে প্ৰতোক তিনটি মাহুচত এখন কৈ কাকত পৰে কিন্তু আমাৰ হলে আসামত তিনি খনি মাত কাকত, তাৰে ধৰু নাই কীভীয়া হৈছে আজিমৰে কালিমৰে হৈ কলখণ কলখণ কৰি আছে। যদি সেইসকলৰ ভাৰাৰ আন ভাবা মিছলি হোৱাত কোনো দোব নাই তেনেহলে যাম, মোৰা অসমীয়া, আৰু মোগল মুছলমানসকলে আসামক বাবে বাবে সৌৰজ্যা কৰি হোৱাৰ পাছতো কৰিব আন ভাবা নাখাৰিব; আৰু যি অসমীয়া চালি সীমাত আজিলোকে অসম পৰ্যায়া আভিযোগ বৰি আছে মেই আসাম-অসমীয়া ভাৰাৰ নো আন ভাবা মিছলি মহুৰ কাৰণ কি? সেই বাবেলো কিছুমানে কাকতত অসমীয়া ভাবা অসম লগা-কুকিৰ ভাবী দুল পৰকৰ

(৬)

দেশুগার আমার মেই বিষয় কোনোবাই সঙ্গে যজনক উত্তর দিব পারেনে ? আমার অসমীয়া ভাষা এতিয়াও আটুটি ভবনি বিষয়সম্বা দিব পৰা কোথা মাটি, গভীতকে কেতিয়াবা কৰবাবত, কোনোটাইত পানী, কোনোটাইত বোকা লগাটো একে অসমুল নচৰ। সেই দেবি যি ঠাইত তেনেকে মাটি বা পোকা থাণ। যেখা যাব তাক মুটাই-পথ্যাত মুনীয়া কবি বলেই তু। সেইবাবে অসমীয়া ভাষাবলৈ থাবে যি ঠাই সেইবে ঠাইকথা কোথাটো শুনিসহজ নচৰ। কিছুমান বিদেশীয়ে অসমীয়া ভাষা তাল পাও বুলি মুখৰ মিঠি লগাই মুখৰ খড়িতি ও পুরাই লৰ। পিয়েমো ইয়াৰ ইতিহাস নাই। বদিশ সদাই এই ভাষা চলিব আচে, খণ্ডিপ ভাৰ ধাৰ মাটি, বৎ বিনোদা সচি ধোঁৱা কৰাল মাটি, অত তত পণিধাৰ দুৰ্বিলিক এতিয়াও একেলগ কৰি বাজিৰ পৰা নাই। অসমীয়া ভাষা উনকোৱল কৰিবলৈ তাবাকুল সাগুক মহুকুক অযুত্তলু শৰক উলিয়াবলৈ এতিয়াও লেখকৰকী দেবাসনেবসকলে মহুল মুকু কৰাপ কাচ কাচত লৈ যদিও সমূল মহুল কৰিবলৈ ওলাইতে খণ্ডিপ অযুত্তলাক কৰিবলৈ এতিয়াও একেলিন আচে। এতিয়া যি ওলাইতে সেইবিলাক সমূল মহুল সহজত যেনেকে ধোঁৱা অপুশ্বা সাগুবৰ গচ্ছ পৰা তাজাৰ তাজাৰ শীতল মহুল সপুর মনোৱাৰ তুল, খেচেৰোজসমানীয়া বালী, ইবাদৰী, উত্তোল্যা ওলাইতুল আমার মাটে এত্যুৱ বিলাকে তেনেকে। এইবিলাক পোতা সৰেও আমি মহুল কৰিবলৈ ধালিলে অবশ্য আৰুৰ অযুত লাভ হৰ। কিন্তু মহুল কৰাল অযুত ওলোৱাৰ পাচত কে দেৱতাসকলৰ ভিতৰত মুকু হৈচিৰ আৰু রাহ কেতুলে হেবকেপ ধৰি কৃত পৰান কৰিবলৈ বুলি সাৰাইল। আমাৰ জনিয়া অযুত মৌ ওলা বেলেই কিছুমানে বাহু কেতু কল ধৰি মালৰ বাটিলে বিধি পথালি মিছে। গভীতকে আমিৰ সেই বাহু কেতুকলকল বিমাল কৰিবলৈ সুনৰ্মল চুৰুৰ সভাৰ লৰ লগান্ত পৰিচে। অসমীয়া ভাষা আভিজাতকে হৰিল কৈ থকাব নাবে বৰততে ঝুঁসি উৰাট দিবলৈ আচে, তেন্তিয়া অসমীয়া ভাষাব যি অলপ আশা লেখা যাব সেইটোও লৰ পাশ দেৱ হৈ গায়ে। কিন্তু তেবাব কলত তু বিহানেই বেছি ইষক, বিহানেই ডাঙৰ তুক, তথাপি এখন ধৰালৈ নাপাই চেৰেৰা পৰা ভাষাক বিভাবতে উতাই পেলোৱা টাম।

অজিকালি অসমীয়া লেখকসকলে অসমীয়া সাইত্তাব ভেটিটো লাহে লাহে ভাইবৰক আৰু নিয়াবীকৈ পাত্ৰিব কৰাবলে বৰ পুক্ষযাথত আচে, কিন্তু কিনু

১৫০, মাদ, ১৮০০]

অসমীয়া সাহিত্য।

১৫০

হানে আকো ছটা ইয়াৰাচী পচি বা সেই কিতাবৰ মূল বুলি উষ্টি অসমীয়া ভাষাবলৈ চক্র বেইবাইক চাই পাইয়াৰ আৰু অসমীয়াও এটা ভাষা নে বুলি সহোধন কৰিবলৈকে মেৰে। সেইসকল লোকক আমি কি কৰি। বিসকলে নিজ-বাইত্তাব ভাষা নহাই বুলি কৰলৈ দেৱা মাগায় সেইসকলে নিজি পিতৃ মাহৰুক পালিবলৈকে বহুগুল নলাগো। যিসকলে লোকৰ চিঞ্চাত অৰ্থাত্ম সাঁচি-জীবন কঠাই তাছাতে নজামে যে মিজে কোনোবিষয় চিঞ্চাকৰা আৰু সেই চিঞ্চা ভাষাত মুটাই কোতা কিমান টাম কাঘ। বৰতত ডাঙৰ ডাঙৰ কথা লোকৰ মুখৰ পৰা সহজতে পকা কৰাৰ দৰে পাবি লৰ পৰা যাব কিন্তু সক কথা এটাও নহে ভাবি উলিওৰা কম কথা নহৰ। যি মাহুহে পৰি শৰকিছে সাঁচনত ভিনে বিশাক কোমো বকেমেই বাস্তুক কৰা মাটি, তেন্তু নজেত কিমান জানে নজামে তাকে ভালেক কু মাগায়। কিহনো কোমো এটা বৰ্ষ বা বিষয়া লীক কামত লগালৈহে টাম ঢিলা জানিব পাবি। মাহুহুমি পৰি চাই অনিল-সকলে সাঁচ্যাত নীৰু আৰু নিজীৰ ভাৰ ধৰিব। যি সকলে অসমীয়া লেখে সেইসকলেকে অসমীয়া চাঁচি কৰে। গাতকে তেওঁলোকে অসমীয়া ভাষা জুপুৰ উলাহেপে চাঁচি কৰিবলৈ বাধা কৰ। সেই মাহুহে অসমীয়া ভাষাবলৈ এটা অস্থৰাম, আচে শৰা আছে আৰু নজেত কিমক দিবে উত্তিৰ পালত তুলিবলৈ তেওঁলোকৰ এটা ধৰ্মতি পাকে। ভাৰ প্ৰমাণ আজিকালি কিছুমান অসমীয়া লেখাকে ভাষাক পঞ্চান্ত লগাই নামা তৰকৰ পুঁজি উত্তৰাহৰ লাগিছে। অসমীয়া ভাষা বাজতাবাব নহৰ, অৰ্থাপৰ্যবেক্ষণক ভাষা নহৰ, কেৱল আমাব মাহুহুয়া। যি সকলৰ অনুভূত এই ভাষাবলৈ একাকু অহুবাগ চেনেত আৰু অটো ভাস্মা আছে সেই সকলতেই ভাষা। যিবিলাকে “এই ভাষা জানিলেনো কি কৰ ?” এই ভাবি নিজকে গোঁটোপটো কৰি মিজে নিজামে বুলে তেওঁলোকে অসমীয়া ভাষাক ভাষাকৈ চিনু বলে কোনোবিষয় ঝুৰিবা বিচাৰি লৰ পৰা নাই আৰু অস্থৰামলৈকে আপারো।

অজিকালি অসমীয়া ভাষাটো ল অনেকে তত গুণত লগাই বিছো। সেই স্ববিহীনত কিছুমানে অসমীয়া ভাষাব ভিত্তাকাজীকণ ধৰি মুকেকু স্বৰে লোক বিহকে পাব তাকে কৰলৈ ধৰিবে। সেই ধৰকেকু সকলে আকো আৰু জন ভাৰ অসমীয়াৰ আগত তক্ক কৰিবলৈ ভুক কৈ আৰু তেন্তে অসমীয়াক বেদিয়ে-

গুরুতে মেদী দেশি গীত বিচার কুরার দরে গীতত প্রবেশ করে। কিন্তু উপরে আকো তেরি ত্যাগীয়া বিলাকু আগত, যি সকলে তেরি মুখলৈ চাই কথা কর মোরামে বা ভৱত তেরি বিপক্ষে করলৈ নিজৰ বেজো হই পামে বুলি একোকে নকৰ, তাগত আগত হুবুবি লম্বা বক্তৃতা কৰি অসমীয়া ভাষা হেন তেন ইত্যাদি কৈ মুখৰ থকুৱতি গুচাম। এই দুশ্মন ঘটনা আঠ হাতি শুলত হৈ পৈছিল বুলি বাস্তু প্রকাশিত হৈছিল।

অসমীয়া ভাষাৰ ধৰণ খিতি পণ্ডিতৰ প্রতি বহুত সময় আছে। অসমীয়া ভাষা এতিয়াও কেচুপা বুলি কোৱা হৈছে। এতিয়াও মাকৰ কোৱাৰ পৰা ও এই আহি নিজে ঘূৰি ধাৰ পৰা হোৱা নাই। কিন্তু অসমীয়া ভাষাক �Assam Government-এ যেনেকৈ পুঁতী কৰিছত আৰু হিতাকাঞ্জিৰ কোৱে যেনেকৈ লাগিব লাগিছে ইয়াক চাই আমি এমে কোশি কৰিব পাৰো। যে গোমত ই কলো ভাষাক দেৱ পেণাব। এই ভাষাতনো কিম সোৱাৰ আছে পেটিব কু সৱলৈ অমাৰ আৰু ১০।১২ বছৰ পঢ়িব লাগিব। বষ্টভাষা বৰ ভাল ভাব। বুলি যিসকলে কৰ তেৰ্ণলোকে আৰুক তলতলেখা কথাবিৰ ধৰণে উত্তৰ দিবকচেন। ইৰাজীত He মানে অসমীয়াত তেৰি, বঢ়ালীত তিনি, She মানে অসমীয়াত তাই, এতিয়া বঢ়ালীত মো কি মানে কৰে কৰকচোৱ। কোমোৱ বঢ়ালী অভিধানত She-ৰ অছেৱ মানে উলিয়াৰ পাৰিবনে ? যদিও উলিয়াৰ কি পাৰ ? She মানে ঝীৱাক। এতিয়া ভাঙ্গীয়াৰকল নিজেই চাওকছোন She-ৰ আচল মানে ঝীৱোক নে ? যদি She-ৰ মানে হালোক হৰি He-ৰ মানে নে পুকুৰ নহে কিয় ?

আকো কিমুনে কৰ অসমীয়া ভাষাত মো কিমান কিতাপ আছে ? যি ই চাৰিটা আছে সিও ইংৰেজীৰ অহুবাদ মাধোন ! সেইদৰে কোৱা মাহাত্মক মোখো তেৰ্ণলোকে এবাৰ ভালাকৈ গমি চাওকচোন। ইংৰেজীভাষা যেতিয়া কেচুপা অছিল শেকিয়া ইংৰেজ লোখকসকলে French, German, Greek, Latin ইত্যাদি ভাষাত গুচাম পৰা অহুবাদ কৰা নাছিল নে ? প্ৰথম অহুবালৈ চাৰিট মোখো এতিয়াও অহুবাদ নকৰে নে ? যিবিলাক বঢ়ালী কিতাপত চীম খেলিলি, Franklin ইতালিয়াৰ কীবী পোৱা দৈছে সেইবিলাক কিতাপ ইংৰেজত বলতামাত মোখি বঢ়ালী এছকষ সন্দৰ্ভলৈ এবি ১০ দৈছিল মে কি ? নে হেতোকৰ কাষক

বাজৰ কৰিবা মিতিৰ কুটুম্বৰ সম্বৰ আছিল ? তেনেকলে এতিয়া এটিলিকৰ শৰা কৈ বুজিব পৰি যে কোমো এটা ভাষা টাউকিয়াল কৰিব কুজিলৈ আম ভাষাৰ বৎস সহায় লাই লাগিব, মহলে কেতিয়া ও ভাষা উৱত কৰিব মোৰাবি। যদি তেৰ্ণলোকে বিদেশী পাহৰ পথ অহুবাদ কৰাত দেৰে নাটি তেনেকলে আমি আম ধাৰ পৰা অহুবাদ কৰি কিতাপ লেখিবলো তেৰ্ণলোকে কিম আৰু কোঁচাই গাল পোৱাৰ গৈ ? ইয়াকে হে বোলে “আৰ্যাজিন়জনামতি পৰচিহ্নং পৰে পৰে ?”

আৰু এই কথা মাঝতে অৰতে ভাবে যে আসমাত নামা নৰক মাঝতৰ নামা বৰক মৰ্ম আৰু ভাষাৰ মেষ পথে বৰত আছে। তেনেকলে বৰক বেশকো পটুদৰে, সাঁওতলা আছে তাগাত ভাষা, আৰু মৰ্ম একে নচৰ, সুচৰুদ্যুম আছে, পুৰু বৰক লাগতো ভাষা অহিল, যদি ভাষাতে তেৰ্ণলোক ভাষাৰ দাগক দাগক দেখে উত্তীৰে আমিৰি পারিছ আমিমো কিম অসমীয়া সাতিতাৰ ইতিতি কৰিব মোৰাবিম। আমাৰ শৰীৰস্তাৰ তেজ নাইনে ? আমিমো মাঝুচ নাইনে ? আমাৰ বৃক্ষজ্যোতিৰাটি নাটিৰে আমেই নাই ? আমাৰ নাই ? সকলো আছে, কিন্তু সকলোৰিলাক নিস্তেজ (in dormant state) এতিয়াও একমত হৈ মাহু বেৰীক পুৰা কৰিবলৈ আগবঢ়া, এতিয়াও বাৰ্ষিক বলিবলৈ আগ বঁচা, তেনেকলে নিচৰু অসমীয়া সাতিতাৰ জিতিলোক পৰিবৰ্তা। ভাঙ্গীয়াসকল এই সভাত বিসকল সভা উপনিষত হৈছে সেইসকলো এই প্ৰশ়্নাদূৰুত্ব যদি প্ৰতোক বিস্তোৰ ভিত্তিত স্থিতি মানলৈকে চিহ্ন কৰে তেনেকলে মই টিকি কও যে অসমীয়া সাহিত্য এটি নভৰ যুগ আৰম্ভ হৈব।

প্ৰিয়ানামধৰকাৰ।

নগাকথা বা গান্ধাপাণি সংবাদ।

চৰুৰ্থ অধ্যায়।

নগাবিলাক পূৰ্বে কোন বেশত আছিল, কেনেকৈ এই পৰ্যন্তৰ অধিকালী হল, এই বিষয়ে নশাপত্ৰবিবিলাকৰ মত বেলেগ বেলেগ। কোমোতে কথ যে “আৰ্যাজিতি অসমলৈ অচাৰ পূৰ্বে, মিৰি, মিচিব, চিমোৰি, মগা ইত্যাদি জাতি অসমত বাপ কৰিছিল। আৰ্যাবিলাক সগত টিকিৰ মোৰাবি, অসমৰ কথাৰ সিলিকোত ইতিলুই। মগা শব্দে নাইটা, সৰুবত : এই নগাৰ মাঝ আঘা-

বিশেষকে দিবা। নগার নিউব নাম, আউ, লোডী, আলগামী, চীম, কৃতালিহে আছে। আর্যাজাতি অসমৰ অতি অসমত থকা অসমা লোকবিলাকুক, বাকফস, দাহা, ভৈতো, সামন ইটাবি নাম দিবে। কোমেয়ে কথা বে, প্রকারশৰ উভৰে থকা পৰ্যাচীয়া 'কো'বি'ন' জাতিৰ অসমাবিলাকু জুনে পলিমৰলৈ আছি, এই পৰ্যাচীলাকু অধিকাৰ কৰি থকাক, সৰ্বিতৰ কালোৱ-কালী নথকাত, আর্যাবিলাকু নগা নাম দিবে। এই নগা পৰ্যাচৰ পুৰো, বৰকুৰশৰ উভৰে, পৰ্যাচীলাকুক 'কো'বি'ন' জাতিৰ থকা টাট। এই নগা পৰ্যাচৰ দিয়ানে পুৰুলৈ দোৱা ধাৰ, সিমানে উচ্চিত ধাৰ, ধাৰ, ধাৰ, সমন, চলিতৰ, দিল দেৱাৰ ধাৰ। এই 'কো'বি'ন' পৰ্যাচৰ পৰা হিয়ানে পলিমৰলৈ আতা ধাৰ, সিমানে অলপ অলপ সত্ত্বাৰ ছিন জৰু রকি তৈ কৰিষ অসমত অসমীয়াৰ মৰে বস্বৰাস কৰি থকা দেৱাৰ ধাৰ।

এই ওপৰত কৰে মত ছাইটি আর্যাবিলাকুৰ, কৃত নগাৰ মত দেৱেো। সেই কথিলে সকলোতে জানিবলৈ, নগাৰ বিদ্বাস আৰিব কৰা অলপ দেখিলো। নগাৰ বিদ্বাস যে, 'ধাৰা' পৰ্যাচৰ গুচ্ছত গুচ্ছটোক' নামেৰে মোঁ মাটকী শিল একেৰ কোৱা লাগি আছে। এই শিল পুটো—টাট-পক্ষৰাস, আৰু এটাত দ্বীয়ামি—বয়স কৰিবাত পত্ৰিব আছে। এই শিলৰ দ্বীয়ামিৰ পৰা নগা বিলাক উভৰে তৈ, এই পৰ্যাচীলাকুত পাস কৰি আছে। কৰে সতি-সৰষি বৃক্ষ কৈ আনক চলত, সৰ্বিতৰ ইটাস্টৈ মান হনে কিংসা জপিয়ান; কিন কিসাৰ কৰা মেদেৱাটী বিহুৰে চলিবলৈ চেৱা কৰি 'কেৱা'—কৰ্ত্তা দিবৈ দৈ—পৰৱৰ্তন সকলোৱাইক গাতৰে দল সাজিলৈ। হিঙ'কালী' সল আগ তৈ দল পাব হৈ, কলঙ্ক লতা কাতি দিবাক, সিলু নগা পাস তৰ মোৰাবি খোত দীক্ষ দুব কাবি দিপাবলতে ধাৰিল। এই কাপল সিলুৰ লোকবিলাকু 'মেৰি' অগুঁ দিমলগা—মায পালো। 'মেৰি' বিলাকেও এই নামত সাধোৱ পালে, কাপল সিইত কৰাবত মেৰি' শব্দে গুড় ইটা লোক বজাহ। এই প্ৰকাৰে নগাবিলাকু দিবৈ দৈ পাল হৈ, পলিমৰ পৰ্যাচীলাকু অধিকাৰ কৰি থাকে।

জুটিৰ অবিষ্কাৰ—এই নগাবিলাকু 'মেৰি' নগাৰ পৰা দেৱেো তৈ, প্ৰথমে দিবৈৰে কাৰব পৰ্যাচৰ থাকেকতে দেখিলো, যে জুটিৰ ফিলিঙ্গি পৰৱৰ্তন বৰ বৰ কৰি কোনোমতে ধৰিব মোঢাবিলো। কত নগাটী ফিলিঙ্গিৰ পাশে পাছে লঢ়ি পিণ্ডত লাগি, ভৰি ভাত্তিও ধৰিব মোঢাবিলো; কিন এবিন দেখিলো যে, এই

জুটিৰ ফিলিঙ্গি কৃতান বৰ একেৰপাত পৰি মাটিকৰা তল। বৰ কালি দোখৰ চোখৰ কৈ বিচারিলে, কৃত কোনো তিমকে দেখালো। প্ৰেৰণ টোল একামোৰে টোলৰ চৰ মুৰ ধৰি, কৃতান বৰ বৰ কৃতান, জুট গুটাই পৰিলো। এই প্ৰকাৰে জুট উলিয়ানীলৈ জানিবলৈ পৰ্যাচৰে নগাটী শাক পাচলি বৰি ধাৰলৈ শিকিলো। শীঘ্ৰ গালৈল কেনেকৈ শিকিলো—

দিবৈৰ দৈৰ কথসত বৰকোকত, এবিন 'হেৰি' নগাবিলাকু বৰ চাতিৰ গচ্ছ একেৰপা কাটি আছিল। গচ্ছ কোৱা পৰিবৰ সমষ্ট, গচ্ছ ডাল পাকবিলাকু 'টা' শব্দ কৰি শতা কৰি, 'হেৰি' বিলাকে 'পা' শব্দে অভূমিক হৃষেৰে গীৰ গালৈল শিকিলো। দিবৈৰ দৈৰ টোপাতে থকা নগাবিলাকুকেও এই গচ্ছ কৰা চাটি আছিল। টোপাতে গচ্ছ ডাল পাকত 'টা' শব্দ দুণিলো; কিন গালৈলো মাটিক পলি 'গাড়ামা' শব্দ কৰি, গুৰু সৰা' হৃষেৰে গীৰ গালৈল শিকিলো। এই নিমিত্তে অভিলাকুক 'হেৰি' বিলাকে কৃতমাসিক 'পা' হৃষেৰে আক 'আউ' বিলাকে গুৰু 'পা' হৃষেৰে গীৰ গালো।

ধৰা, আৰু, কচ, লাও, কোযোৰা আৰি শসা কেনেকৈ শালো—গুৰু নগাবিলাকে ধৰা, আৰু, কচ ইতাদিব কথা নেকানিভিল, আৰু এই পুৰীৰীত শসা ও মাছিল। এবিন নিগনি এটাই নগা। এবিন মোঁ কৰকা এটাক লং লৈ, অঞ্চলত সাঁচ ধৰিবলৈ গোল। কৃতুৰ তৈ নীৰল, মোঁ মিহাত সি অনাহালে পানীত মারি বাসগাত দেৱা লি, পাৰী পিচিবলৈ ধৰিলো। নিগনিতে পানীত মারিবলৈ উপাৰ দেৱাট, চানিও কাব যুবি যুবি কুৰোতে কৃতুৰ পনী সিচ, মিহাত এগাল ধৰিলো, নিগনিতে এটাও মেলালো। নিগনিৰ মনত বৰ বেহাৰ লাগিল, আৰু সি সৰলৈ উত্তৰত আভিলৈ মুন নকিলো। নিগনিৰ বেহাৰ দেৱি কৃতুৰ মুৰম শবি, মিহামাছ ইটামান নিগনিক লিলো। মিহামাছ কিটা পাই পিলিন আভিলৈ ধৰিলো, কিন শুটাতে মিহামাছ কিটা ধাই অস্ত কৰিলো। আৰু অলপ বাটি আছি, নিগনিতে তাৰ লৰা-ছোঢালীকী দিবলৈ গুটা-মিহামাছ থোকাত, কৃতুৰ বৰ বৰ ইটি, হৈবো

সার্কুল বল লাগিল। এই বলত নিগনিয়ে কৃতুর মারি, রিচার্ডকিট। থা
কৃতুর টেক চেমেনেই নি, কৃতুর পিভিইত ধরে দেখত কৃতুরাটো ও
মার ধৈ নিগনি উচ্চ গাঁথ। শুলি সবু পিভিইতে ঘৰ্তে আছি, মটি কৃতুর
ধৰে দেখত ওলোমাই হোতা হৰি, কোন কৃতুরাটো। মারিলে বিচারিলে ধৰিলে
কৃতুর আক নিগনিয়ে মাচ ধৰিবলৈ হোতা অনেকে দেখিল। এই হো
বিলাক পৰা সকলো কথা কান নিগনিয়ে কৃতুরাটো। মারিলে শুলি কা
নিগনি ক'ত আছে বিচারিলে ধৰিলে। নিগনির ভৱত ত'ব মাই; ক'
লুকাই, ত'ত শুকাই, ভায়ত বেচোৱা গোটেই গা কৃপিবলৈ ধৰিলে। গে
কেবত তত নেপাই শেহত মাটিত সক পৰা এটি সাজি ধৰা চৰীয়া নগা হে;
কেবত যবু পিভিইতক কাৰো কাৰুত কৰি কলে যে ধৰি তাক কৃতু
শোমাই, যবু পিভিইতক কাৰো কাৰুত কৰি কলে যে ধৰি তাক কৃতু
থৰ, কেতে লি পুঁথৰীৰ যবু অনেক উপকাৰ আচিত বৰ আনি নি
মিগনিটেল নগাটোৱাৰ যবু লাগিলত, সি তাৰ যবু ভিতৰতে গ'ত এটা খ
নিগনিক কৃতুরাই গলে। কৃতুর পিভিইতে নিগনিক বিচারি তাৰ কো
চিম চাৰ নেপাই নিক যবুলৈ উক্তি গৈ শৰত হল। কৃতুর পিভিইতে
নিক নিচিচাৰ খেখি, নিগ নয়ে নিঞ্চ হৈ সি শুকাই ধৰা গ'তাটো ধানি ব
তললৈ গৈ, পুঁথৰীৰ তলল পৰা ধান, আৰু, কেমেৰাব উচ্চ আৰি অ
মগাটোক বি মেষ উচ্চ আৰি কৰলৈ কলে। নগাটোৱা এই উচ্চ আৰু
জ্ঞান বল চৰকী হল, অকে তাৰ পৰা স'চ নি অইন নগাৰোৰেও দেখি কৰিব
শিকিলে।

‘জুন্ডিজিংবা’ নগাবিলাকৰ ভাগোৱা।

এক্ষণ্ঠৰ আধুনিক, আৰু মাঝুৰ ভাগোদাতা। এক্ষণ্ঠ ধৰ শিলৰ।
ধৰে মাজত বল সিদ্ধাসনৰ ধৰে ধৰা, শিলৰ মজিয়াৰ বলৰত বৰি পুঁথৰী
ধৰ্ম লভল অৱা আজ্ঞাৰেলাক ভাগা দিবৰ কাৰণে আম পাত ইতি চি
ক্ষা লভল অৱা আজ্ঞাৰেলাক ভাগা দিয়া মার পাঠকৰি, ক
প্ৰতোক পাত ভোগৰত, এটা এটা ভাগা সি, ভাগা দিয়া মার পাঠকৰি, ক
হজিয়াত চৰেই ধৰ। অৱা পাবৰ উপোগী আজ্ঞাৰিলাকে, এই প
কেচাড়োৰ লৈ পুঁথৰীত জৰু ধৰাই, আৰু তাৰ ভাগা, সেই পুঁথৰীৰে
কেচাড়োৰ লৈ পুঁথৰীত জৰু ধৰাই, আৰু তাৰ ভাগা, চিমৰ মোৰ
দিয়া ভাগাৰ মৰে হৈ। কোন ভোগৰ পাতত কেনে ভাগা আছে, চিমৰ মোৰ
কাৰণ পাতত একে লিয়া নেথাকে, কেনে মৰ পাত কৰি শেলাই ধৰ।

পৃষ্ঠা ১৮৪০] মগাকণা বা গৰাপালি সংবাদ।

২৬১

নিমিত্বে পুঁথৰীলৈ আহিলে নিজৰ হৰাগা চৰ্তাগ্র কথা পুঁথৰীলৈ, কানিয
পাৰে। ‘জুন্ডিজিংবা’ক এৰিব নগাবি-কে কৃত পশ্চাত, যৰ ইত্তাবিহ পুৰু
কৰে। এইবিলাকৰ বিবৰে ইৱিধামতে পিছত লিখিবলৈ মন আছে। ইৱিলাকে
পুঁথৰীলৈ বহালৰ কথা কানে, তেক্তিবিলাকে আৰি চামোচোন, নগাল এই ‘জুন্ডি-
জিংবা’ৰ কথা আৰু আহেমিকৰা ‘মৰমন’ (Mormon) বিলাকৰ অৰা আৰ
একে বেল নেবেধাৰ নে ?

টানেলো—মাঝুৰ আজ্ঞা।

নগাব বিলাস বে আজ্ঞা মাঝুৰ কচুত ধৰে, অৰ্থাৎ মাঝুৰ চৰুল চালে বি
প্ৰতিবিধ দেৰা থার সেটোৱে নগাব মমত মাঝুৰ আজ্ঞা। অকে, মাঝুৰ
ছাটোকো মাঝুৰ আজ্ঞা তুলি বিলাস কৰে। কটোয়াদৰ নৱাচাটোকো
মাঝুৰ আজ্ঞা তুলি বিলাস কৰে। এবিন মই নগাবাগত কৰ্তাৰ লভলৈ গলো।
মই কেমেৰাটোবে ফোটো তুলিবলৈ ধৰোতে, নৱা তুলিব বুলি তুজি, সকলোতে
মোৰ আগৰ পৰা লৰ মারি বৰত সোমাল। কি কাণ্ডত ইতৃত পলাল, তুকিব
নোৱাৰ মই পুনৰ আক এল নগাব ওচৰ পাই, পুনৰ কেমেৰ তিক কৰিবলৈ
ধৰোতে, সিইতো মোৰ আগৰ পৰা পলাল। একিয়া পাঁচৰ সকলোতে তুজিলৈ
মই নৱা তুলিবলৈ আহিলো। মই দেনিয়ে যাঁৰ, তেমিয়ে মোক মেথি কেমে-
ৰাটোলৈ চাই, সকলোতেই পলালবলৈ ধৰিলে। মই বিন্দি হৈ সিইতক পলালোৰ
কাৰণ কি হৰিলো, কিংতু মোৰ হাতত বৰা কেমেৰাটোলৈ চাই, আৰু মোৰ
কথাৰ একে উত্তৰ নিবি পলালবলৈ ধৰে। কেমেৰাটোল মো কি ভাৰতৰ বৰ্ষ
আছে বে নগাবোৰে ভালী পলালৈ, ইয়াকে ভাবি মোৰ কেমেৰাটো হুটি-
হাই পুঁথৰীত চালো। কেমেৰাটো দেখিবলৈ ভাল, কোনো কুল-লগ। বৰু নাই,
তেন্তে নগা কেলেট ভৱ ধাই পলালৈ, একে তুজিব নোৱাৰি, নগাৰ ঘৰ এটাৰ
চোলালত মাঝুত বহা চাঁ—‘লাবং’—গৰ্থনত বহিলো। এমেনতে গাঁৰৰ
‘জাও’ (অধীন লোক) এজন মই বাটে আছি, মোকে অকলমৰে বই ধৰা
বোঝ, দৰ কলৈ বাবলৈ আছাই হুমিলে। মোৰ উদেৰো আৰু নগাৰোৰ পলালৈ
হোতা কথা মই তাক কলত, সি মোক কলে বে মাঝুৰ নৱা তুলিলৈ, সেই
মাঝুৰ আৰাটো, নৱাৰ কলৰ তিক্তত লাগি ধাৰ, এই নিমিত্বে বিলোক নৱা।

কোথা থাক, সি মোনকালে মরিব; এই ভয়তে নগারোস পলাইছে। কথা পরি
মই অবাক হলো, বুজিলে চেটা করিলো, কিন্তু সি তার নিকৃষ্ণ মতই থাকে।
অথবা কৰাব আমাগো দ্বিবল ধরিলে। পাছলী ছাইবিলাকে বিমান মাঝের
নৱা তুলিলে, সেইসকলো বোলে সিইতুর আয়ুর ধাকাতেই মরিল। বুজিলো
যে এনে নগা উচ্চ কবিদলে মই শিকা নাই, সেই নামিকে সি কথা পাওতি ধাকাকেও
সি নজরাটৈ তার নজরাটো মোৰ কেমেৰাত সুমতাই শলে॥। শ্বেষত তাক
'কাহিলে মোৰ দৰবলৈ আছিঙ' বুলি কৈ, মই মনে মনে হাতি হাতি দৰবলৈ আহিলো।
পাছবিনা শেই নগা 'চোড়া' আশিলত, মই তার ফটো তাক দেশবালত, সি
এইখে যে তার নজা বুক আনন্দিত মইব বেঞ্জাৰ তাবে কলে যে সি মোনকালে
মরিব। মই তার নজরাটো তাক কলো দে 'থাক' তই মৰিলে তোল লোক-তিক্তাই
এই নজরাটো চাই তোৰ কথা সুত্রিব, এই কাখলে এইটো লৈ তোৰ দ্বৰত
'ভালটক দৈ দে গৈ'। নগাটোতে নজরাটো চাই আৰু মোলৈ চাই, নজরাটো চাই
আৰু মোলৈ চাই, শ্বেষত নজরাটো মোৰ হাতত দি, তাক নজা মেলাগো বুলি পুঁটি
গ'ল। আৰু এমত মানৱ দ্বৰত এজিন তাব নাপিনো জনো আহি, নজরাটো লৈ গলাই।
মই দে৖ কৰো যে এতিহাসে সিইতুে বুজিলে, যে নজৰাৰ আৰিশাৰ আছে, আৰু
নজা তোলাত একে, কৰ নাই।

নগাই কৰ যে সম্ভান জ্যো হৰ্ষ সমৰত হে এই আৰা তাৰ গালৈ আচে।
আৰাই কেতিয়াৰা কেতিয়াৰা দেহ এবি যাই, কিন্তু মাহূত বৰমে। অৰ্পণ যে তাৰ
কেোনো লোক মুৰ্জি যাব বা যেতিয়া কেোনো লোক নবিহাত কেকাই ধাকে
সেই সমৰত তাৰ গাত আৰা ধাকে মে দেবাকে—এই কথা কেতিগ সিইতু
মৰগলতিহে কৰ পাৰে। এই প্ৰকাৰে কৰ্ত্তক সুক কৰি নগামুকলতিহে গাংথি,
কুহুৰা, মদ আদি পাৰ। এই মৰগলতিৰ কথা পিছত বিবাৰিতজলে লিখিলো।

আহুত মৰিবল সমৰত, এই আৰা শীৰৰ পৰা ওলাই ধাৰলৈ বৰ ভৱ পাই,
এই কাৰণে মাহূত মৰিবল সমৰত, তাৰ দা যাঠি ধৰাই তোকাটৈ, তাৰ পচৰত
ধৈ দিবে, আৰু আৰা ওলাৰ সমৰত, মৰল মকলোৱে চেোৱ বাবেৰ গাঁথাট দাবে
স্বৰ পুঁটি ঘণ্টগোলৈ কৰি, আঘাতক সাম দিবে যে, তাৰ লগাত অনেক
লোক ধৈছে, সি অকলশীয়া মহৱ। এই প্ৰকাৰে শণগোল কৰি কুকুল এই
কৃতি কুকুলৰ আৰাটো। সেই মুকলোকৰ আৰার লগু যাবলৈ আদৰে কৰে।

পৃষ্ঠা ১৮৪০] প্রাচীন কালৰ চৰিত্ৰ।

১৬৫

এই প্ৰকাৰে গণগোল কৰি আৰাক সাহ দিয়াক 'টামেলো মেটেন্জৰ্ড' বোলে।
মৃতলোকৰ আৰাই এই প্ৰকাৰে সাহ আৰু কুকুল এটা পাই 'সুটিটকো'
মৈত গা খুই সি মৰিল বুলি আৰি, 'মোজিঙ'ৰ বৰষলৈ ধাৰে। এই 'সুটিট-
কো'ত গা হুলু, মেই আৰা পুনৰ শৰীৰত প্ৰেৰণ কৰে। 'মোজিঙ'ৰ
বৰ অগত এজোপা বৰ ভাতৰ গত আচে, সেই গচ্ছোপাত ধাটিবে খুচিৰ,
পৰিলো, সি যে পুথিৰীত ভাল লোক আছিল ইয়াকে 'মোজিঙ'ে বুলে।
মৃত নগাই বিমান মাহূতৰ মূৰ কোটি আমিছিল আৰু বিমান মেঘন কাটিছিল,
মেই সকলো মূৰ গণত লৈ আহি 'মোজিঙ'ক সকলোতৈক ভাল মাহূতৰ
মূৰ এটা, আৰু মেঘনৰ মূৰ এটা উপচাৰা দি 'মোজিঙ'ৰ বৰ ভিতৰেদি,
মৃতায়া নগলৈ যাব। যাঠি গচ্ছ মেলাগিলে, সকলোৱে তাৰ নিম্না কৰি
বিদি কৰে, আৰু সি 'মোজিঙ'ৰ বৰ ভিতৰেদি ধাৰ নোৱাৰি, সেই ধাৰ
এজাব গৈ তাৰ মৃত্যুবিবাগ আৰিব লগ পাইবে। মণিমৌৰ আৰাই যাটিৰ
সলনি কাপোৰ বোৱা মাকোডাল লগত লৈ গৈ পুকুৰ পৰে, সেই গচ্ছ
গোপাত মাকোৰে বোঁচ মাৰিব পাখিলো, তাই যে পুথিৰীত ভাল হৈ আছিল
তাৰ প্ৰমাণ হয়।

পি, এইচ, এঙ্গু।

প্রাচীন কালৰ চৰিত্ৰ।

নিবঞ্জন বাপুৰ বিচুতি লাভ।

এইধৰে নিবঞ্জন পাঠকে মহাজ্ঞদেৱে, হাৰিৰ মাজিত আলু, কু খাট সাতজন
শণগীয়া ভক্তকেৰে সৈতে পাপ ধাৰণ কৰি ধাকি, অঞ্চলেত তথ কষ্ট সহ
কৰিব নোৱাৰি শুচাগোহী ই মুৰালৈ এনে ভাতে পজ এখন লিখি ভকত এজনো
চাতত পটাইছ দিলো,—যে 'মোক বজাই মাৰিব খুজছিল ভালেই হৈছিল,
কেঠল আপুন মোক বাৰি সৰণল কৰিলো। বাৰি দিয়ো কীৰ্তিকাৰ বিৰাজহৰ
ডাপা দিয়ক; নিবিলে চাউলাই এটা পটিয়াই মোক কৰি ধৰক; দোৰত ধাৰলৈ
নিবি বাসুক মৰাব কোনো সকাম নাই। আপুন শগাৰ জাহী, বিশেষ কি-
কম, বাবে দীৰ্ঘে, মাৰে যেমে।' পত্ৰবাহক ভকতজনেও শুচাগোহীয়ে আগ্ৰহ
অনেক কথা কলে।

এই কথা তিনি দুচাগোহাইই ভাঙ্গোহাই জনালে “মহাবাস ! নিরজন
বাপুক তাৰিত মেলাটো বৰ আজ্ঞাব হল ; তেওঁ পণ্ডিত প্ৰাণক, আৰু কাপোনাৰ
ওক ; তেওঁ শপ দিলে মহাবাসৰ সৰিমাল হব।” আজ্ঞত কৈছে, তিনুৱনৰ
লোক বিচুট হলে দৈখেৰে রাখে ; উপৰ বিচুট হলে শুকাবে থাখে ; শুক বিচুট
হলে মহাবাসৰ বক্তৰ উপৰ নাই। এতক্ষেত্ৰে মহাবাস ! শৈষে তেওঁৰ
জীবিকা নিৰ্বাচন উপৰ কৰক। বিৰেততঃ মহাবাস, তেওঁ বক্তৰ ওক,
মহাবাস কৈক তেওঁৰ সম্পত্তি সহজ হলেও হানি নাই ; পিসিনা অষ্টম দক্ষ
কাগণতন্ত্ৰ কথা মহাবাসৰ পণ্ডিতদুখে উনিছিল নহয়। বলি বক্তৰ শুক
কুকুৰ বিমান সম্পত্তি ; যামৰ শুক বিস্তৰ কিমান সম্পত্তি ?”

কুকুৰ এই কথা কুনি বজাই হীভিলে ধৰিলে। ভজাই ডাঙৰীয়াক কলে,
কুকুৰ এজন সূত পঠিয়াই বাপুক মাতি আৰো ; যিহকে লাগে তেওঁৰ অভিকচিতে
আকে দিবা ; যতে ধাকী বোলে তাতে বস্ত কাৰী সজাই দিয়া।” ভজার এনে
কথা কুনি মহীৱে নিৰজন পাঠকক মাতি পঠিয়ালে ; আৰু নিৰজন পাঠককে
বজাৰ আজ্ঞা পাই ভক্তৰে মৈতে আছি দিঘোনৰ পুণি বাহৰ কৰি
খাকিল। দুচাগোহাইই ভাঙ্গোহাই ভাঙ্গৈকে আছি তেওঁকে “কি বস্ত-লাগে”
হুলি ধৰিলে। পাঠকচৰ্য্য কলে “মোক কুকুৰবাচীত ধকা গোবিল সুন্দৰৰ
আৰি দিব লাগে ; আৰু গোবিলৰে দেৱা পূজা কৰি ধাকিবৰ নিমিত্তে ধাট,
পাম, বেটা, বৰু, মাটি বাকী, মহ, শুক, পাইক, সেৱক, দোৰা, কুমাৰ, চোৱা,
শপ বৰব নিমিত্তে নাও, ভোম, মহ-গুৱাল, গুক-গুৱাল ইভাদি সকলো লাগে।
মাঝুলিৰ ভিত্তিত এডোখৰ ওখ টাইত মোক দৰ সজাই দিব লাগে। কুক-
বাচীত ধকা। উদালীন ভক্ত কেটৈজন আৰি দিব লাগে। ইয়াৰ বাচীবে
মোক আন দেকো নালাগে।” দুচাগোহাইইয়ে বাপুৰ এইকল ধকা কুনি বজাত
অনাগত বজাই দিবলৈ সুৰীকাৰ কৰিলে। মাঘ কুজা একাদশীৰ দিনা দিবো-
নৈৰ পৰিত গান্ধুপুৰ স্থানত (১) ধক পাতি, ভাঙ্গৈকে কুকুৰবাচীত পুজা দুসূনী
ভক্তৰে মৈতে গোবিল মুকুতি অৰা হল। গোবিলৰ মামে সকলো বস্ত
উৎসব কৰি জয়ৱৰ মহাবাসকে নিৰজন গোৱেৰীৰ হাতত অৰ্পণ কৰিলো।
প্ৰথমত গোবিলৰ পুজুৰ পাতি মুকুতৰ মাস্তুলক তিবৰ্পৰ কৰিলো। এই
মুকুতৰ বশে শেখ দৈৰেতি ; এক মাজো বোনেৰে পুজা কৰি বৰীৰাম ভাইৰে

(১) বজ্জন প্ৰস্তুত ভজনৰ পক্ষ দাটু মাম পুৰু গান্ধুপুৰ সাট আছিল।

আছে। বেঙ্গল নামে এজনক দেউলী কৰ্মসূত কৰিলো। বেঙ্গলৰ ধৰণ
এতিহা শ্ৰেণৰ হল। নামৰলি চৰাইবাহী এট দুৰ্ঘত সাট মান কৰিলো। লাঙ-
পাতী, দোৱাবৰ এই হৃষৰ কুমাৰ দিলে ; টৈতীৰ আৰি পৰ্যাপ্ত বশে দৃঢ় হৈ
গাঁও হৈছে। নাওবাৰ নিমিত্তে বৰকলিয়ন, সক কলিয়ন নামে জাটী ডেমৰ
লয় দিলে। টৈতীৰ বশে পঠিয়ালেক আছে। বৰকলী, সক কলী নামৰ
ছৱলী মহ দিলে। গোবিলৰ মানৰ নিমিত্তে কলিলী, কাজলী, নামৰ চৰলী
গাঁই দিলে। বৰ মুৱাল নামে মহ-গুৱাল এটা, আৰু সক মুৱাল নামে গুক-
গুৱাল এটা দিলে। এট মুৱালৰ বশে বৰকলান গকমলৰ গাঁওত আৰি পৰ্যাপ্ত
গোবিলৰ মহ বৰীয়া হৈ আছে। ভজাই দিয়া শোৱা, কুমাৰ, চৰাব, নাপিত,
লোগালি ইত্যাবি বিলাক অধাৰ্পিয়িত গোবিলৰ স্তোৱাবািত পুৰ পৌতাদি-
জৰু নিমৃত হৈ আছে। মাঝুলিৰ পথা বজাবলৈ অহা যোৱা কৰিব নিমিত্তে
ধৰণ চৰানাও দিলে। মাঝুলি হাবিৰ মাঁজত আটুলীপান ধক। ভজাৰক
পানীতো ভল-নোৰোঠা এটা আটী আছিল, তাতে সত পাতি পিয়াৰ নিমিত্তে সহজ
নাম আউনীজীতী সৰা হল। ভজাৰবলৈ অহা যোৱা কৰি কোনো কথা নাবক
নিমিত্তে ভক্তৰ ভিতৰত এজনক বশ থাটুন্দীৰ পাতি দিলে।

বৰিবাকালাখ দেৱৰশৰ্ষা।

মধুশিশুসহ।

হি জাতিৰ কৈ এই প্ৰথমটো লিখিলৈ পাতিহোৰা বাচ্চাই, পেই
জাতিটো নিচেট অকালিলা, যেনিবে তেনিহে সিচতি বিচতি কৈ পৰি আছে।
আসাধৰ গৱে এখন গাঁও সাট হত এবেশ নহয় এবেশ ককারী মাঝুল মোৱাৰ।
আসাধৰ এনে এবেশ ধমো মাঝুল সাট বাব বৰকত এটা নহৰ এটা ককারী মাঝুহে
চাকিয় কাম কৰা নাই। কোৱাৰা, খৰভাবি, বাগিচাৰ কৃষি বিকাশে কোঠা
বাব সকলোতে এই জাতি মাদুহকেত উটি কুৰা দেখে যাব। ইয়াৰ কাৰণ
ইবিলাকৰ সংখ্যাবিকাৰ ঘৰ। ইবিলাক নিচেট পৰিময়া আৰি। অলগতে
মায়েৰ হৰ কৰা এটা বে আগলৈ লাগিলৈ তাৰ অকলো কাম মাট।

Census Report-অৱ মতে জনন যাহা ইবিলাকৰ সংখ্যা আসাধৰ সকলো
জাতিকৈ বেছি। ইবিলাক কছাৰী, বাচ্চা, যেছ ইত্যাদি নামেৰে জনন আৰি।

বাহ্যসেবৰ সংগ্ৰহ, বিজ্ঞপ্তিৰ আৰু অলগাই পড়ি ইতাবি টাইটো কচাৰী মাঝুহ আছে। কিন্তু এতিয়া তেওঁবিলাকে নিষেক কচাৰী নোবোলে—তেওঁ-বিলাক এতিয়া “বাজুবশ্লো”।

আসাম গোৱালপাড়া আৰু টাইটো আজিলোকে সলে সলে কচাৰী মাঝুহ বাজুবশ্লো শোমাৰ লাগিছে। ইয়াৰ প্ৰকৃত কাৰণ—কচাৰী দুলিলে অইন মাঝুহে নাক কৌচাপ, সেই কাৰণে তত্ত্বে মেপাই (আচল কথা মুৰুজ) নিষেক আৰি এই অইন কিবা এটা হৈ থাকে।

ইয়াৰ উপরিও মন্তব্য ভালোমান কচাৰী মাঝুহ আৰি ঝীটান। ইয়াৰ কাৰণ অইন কোনো মাঝুহৰ পৰা মহাভূতি মেপাইহৈ জাতাজৰ গ্ৰহণ।

এঙ্গল (Endle) নামেৰে এৱন গাঢ়বী ছাহাৰে ৪০ বছৰ মন্তব্যত ধাৰি ভালোমান মাঝুহক ঝীটান কৰে। তেওঁ এখন কচাৰীৰ বিষয়ৰ কিংতুপো লিখি দৈৰে।

কচাৰৰ কচাৰীবিলাকে নিষেক ডিমাচা বোলে। তেওঁবিলাকে বৰ্ণন লিখে আৰু অইন অইন বহু কচাৰীহেও নিষেক “উপাদি” বৰ্ণন লিখে।

গোৱালপাড়াৰ এজন জনপ্ৰিয় কচাৰী মাঝুহে “ৰুক্ষ” নামেৰে এৰিধ নতুন ধৰ্ম কৰিছে, আৰি কালি সন্তুষ্ট মাঝুহক সেই ধৰ্মত দীক্ষিত কৰাইহৈ আৰু নামৰ শেষত “ৰুক্ষ” লিখি দৈছে। এইটো কিন্তু বৰ ভাল দৈছে—“ৰুক্ষ” হোৱা সকলে নিষেক কচাৰীহৈ বোলে। কচাৰীৰ পৰা তেওঁবিলাকএধাপৰে বৰি হোৱা নাই। গোৱালপাড়াৰ বহুত মাঝুহ তেওঁৰ ধৰ্মক ওঁকেৱালি ধৰিব।

কচাৰী এটা বৰ ডাঙৰ আৰি। সিবিলাকক কৃষি ঘৰাব পৰা জগাব পাৰিলে আসামৰ বহু উপকাৰ হব পাৰে। কিন্তু দুবছৰ কথা ইংৰাজ বাজুবহৰ আৱ এখ বহুবৰতো সিবিলাকৰ একোভোই হৈ হৃতিল। দুবছৰ ভঁজ নহলে হৈ টুটাব সন্তুষ্টো নাই।

কচাৰীবিলাকে নিষেক ভীমৰ অধৰ দুলি কৰ। আৰু কাজাইহৈ কচাৰীৰ আৰি চুমি বোলে। এই কথা বহুত মাঝুহ লিখিব। কিন্তু এজন বড়লী লিখকে “কাজৰৰ ইতিবৃত্ত”ত এই কথা অসমত আৰু অমৃলক দুলি লিখিব। এই কথা মোৰে মনে ধৰে। এই বিষয়ে পাছে লিখিব।

আপুনি বীৰীতি লিখা “বেচৰ” শব্দ গৰাই কচাৰী হোৱা শুব সন্তুষ—
সন্তুষ কি হৈবেই। কাৰণ কচাৰীবিলাকে আজি নিষেক কচাৰী নৈক “খাচাৰী”
হে বোলে। এই কথা মট শুব জানোৱা। কাৰণ এই নিষেক এজন গোৱালপদীৱা,
কচাৰী মেচ বা পাচারী (এতিয়া কিন্তু দক্ষিয়মুণ্ডীয়া।)

ভোটানৰ ভূতীয়া বিলাকৰ লগত কচাৰীৰ শুব সন্তুষ আছিল আৰু
আছে। কোনো এসময়ত কচাৰীবিলাক ভোটানত দকাৰো সন্তুষ।

মেপাগুৰ কোনো কোনো টাইটো কচাৰী মাঝুহ আছে। সেই মাঝুহ
বিলাকক মেপাগুৰ মাঝুহে “কেছিয়া” আৰু “মেছিয়া” বোলে। মেপাগুৰ
এতিয়া বি শুবৰ ভাষা চলিছে, যি বেছিদীয়ীয়া নহয়। ভাৰ অংগোৱে যি ভাষা
তাৰ চলিছিল সেই ভাৰাবিলাকৰ লগতো কোনো কোনো জাতিৰ মেপালী
মাঝুহৰ ভাষাৰ লগত কচাৰীৰ বড়ো ভাষা মিলে। বেছিকৈ মেপাগুৰ “আৱা”
আৰু “ওৎ” এই দুজাতি মাঝুহ কচাৰীৰ লগত শুব মিলে—চেৰেৰো, গঢ়,
গঠন পাই একে।

“আৱা” আৰু “ওৎ” বিলাকে কিন্তু মেট ভাষা অইনৰ আগত নকৰ,
নিয়মৰ বৰত মথোন বাবহাৰ কৰে, নহলে “ওৰ্তাবে” হে গচৰাচৰ কথা পাতে,
যি ভাৰা বঞ্চ ভাষা আৰু সংস্কৃতৰ লগত মহাল।

তিপৰি আভিবো বড়ো ভাষিতে শুব মিল আছে। ভাষা আৰু চেচেবোও
অলগ অলগ মিলে। এখন কিংতুপত পঢ়ি পাইছো “হহ তিপৰিৰ কোনো
এজন বাজুকুমুৰে আৰি কাজানত বাজুৰ কৰিছিলি, নহল কোনো কচাৰী
কোৱাৰে বৈ তেওঁৰত বাজুৰ আৰম্ভ কৰিছুল গৈ।” এই কথা কিন্তু অমাল
মালেক। ইয়াৰ বিষয়ে পাছে লিখিব।

উজনি আগামত “মোদোৱাল” নামেৰে অকে এৰিধ কচাৰী মাঝুহ
আছে—মিদিলাকে দুবছৰৰ মাঝেৰে আৰু কচাৰী মচন্ত দুলি নাচি উটাইল।
এই কথা আপুনি শুবৰ জানে। এতিয়া কিন্তু তেওঁবিলাকে অলগ অলগ দুলি
পাইছিলে বেতোবিলাক আচল কচাৰী।

বি সন্মৰণ কৰাব ইণ লাগে, ভোটান তেওঁবিলাক কাজানৰ পৰা ভাল
মহি ভজন আশীৰ্পাৰাই। হোৱা যাই গৰাগ তেওঁবিলাকে বি ভাষা
দারহাৰ কৰে—যি ভাষা বড়লী আৰু অসমীয়া মহালি কৰি কাজানত বাবহাৰ

হৰ—তাবে অগ্রবাণ। ঘেনে ক্ষেবেন আগ্রলে (কেভিজি আভিলা) কিন্তু
লাগজে (কেলেই লাগিছে) ইত্তাব।

কেভিলাকে জানো সামাইন বেজাবত “কছাবী নহত” দুলি কৈভিল।

কলেজত পড়িবলৈ বোঢ়া লবাব লগত অহিন লবাই মেথাও দুলি কোরাত
হে বেৰাৰ শানি “কছাবী নহত” দুলিছিল। কছাবীৰ ইমান দুর্বাত।

— — — — —
তুকী উনাথ দাস।

অনন্ত

(কবীৰৰ ‘দোহা’ৰ পৰা।)

জগকুণা সাগৰত মিলে,

আমে তাক সকলোলোকেই;

সাগৰ দে জল-কানাতেই

মিল যাব, দুজোতা কয়েই।

— — — — —
শৈমানিক বকতা।

চহা কথ।

আদোন মাহৰ আগপৰ। কুণ্ডলী আৰু জাৰিৰ প্ৰতাদানি। সিইতকো লগনি
সোনকালে পটামান থাই বৈ যাগতিৰ কোৱা চুবিয়া পিকো বোলোকেই তাৰুৰাম
পালেতি। তাৰুৰাম যৰপুত মহাত। অলম ফুকুতাহে। মাটচো উন্মুনীয়া। হাস-
ভবিলিঙ্ক লেহোৰা শোহোৰ আৰু আঠিল। মুখৰন পুৰুষৰ্ভাবি কালকৈয়ে আছে।
বিতোগন গচৰ নকল যদিৰ তাৰুৰামক আগচু দুলি মোৰাবি। চেহেৰ চেই
মহক লাগে কথাহেলে মজাৰ কৰ। উত্তিৎ কথা কৰলৈ পৰোৱাই নকলে। তাৰুৰামৰ
সাত শুলাগিৰ লমীয়া। লিখা গচাৰ কালে অচিনাক দুলিৰ পাৰি; কিন্তু মেই দুলি
তাৰুৰাম ভেলোৱা নহয়। ভল চক্রাস্ত কবিৰ মোৰাবে শৰা; কিন্তু উলাসুলাকৈ
কেনেও ভুতা দিব নেৰাবে। তাৰুৰামে কাহাঁ আৰু কাত বাহকতি কৰাৰ ভু
মেপোৰ নিবেও কথাৰ অগ্রতি শুধুমাৰে আনকো তেনে কৰা দেখিৰ
নেৰাবে। কুক কথা কৰলৈ ধৰিলৈ কাৰো মুখ্যমন্ত্ৰী মেচাব। তাৰুৰাম বৰ মুৰ-
শেচ মৰা মাহৰ নহয়। বিৰাৰ সৰাবলৈ গলে মুগাৰ চুবিধান নেৰে। শাঠ চোলা
চুৰা—কৃতজ্ঞো এণ্বিৰ ওপৰবচোহে মুগাৰ। সাথুডাল আকোৱাৰ নহয় বেটু-
লগাও নহয়। ভলুকা বৰাহৰ আনু-লগা খোজাবি এছাৰি।

মৰ প্ৰতিলিপিটৈহ ওলোৱা নাই। ভাৰতৰ তিক্তাক কৰা ইল। তামোল
চালু খাই ইৰুৰক ভালি-চিষ্ঠি লৈ আৰু ভুৱো নগৰৰ কালে গোজে লোঁঁ।
মট কিউটাটৈহ আৰম্ভে, তাৰুৰামে কাশত ভাৰতৰ লৈ মেৰেকো হৰুৰেল
ধৰিবো। ভাৰতৰ প্ৰাচীন নথৰ অলগ বৃন্দাবনকে দুলিৰ পাৰি। চাউল সোটোৱ।
এগল জহা, এগল চোকো, গাঁথীশে একতৰ, বালীৰ প্ৰমথিয়া টোকা একতৰে
নিয়া বৈছিল। তিনিলীয়ীৰ ভাগত আৰি নথৰ পালোগৈ। ভগত বৰকৰাৰ
মৰত বৰ আইটীন বিয়া। আমি মৈচোৱ ও ভালোকেৱে। পঞ্চিত মাহৰ দামি
নিয়গা, অৱা আহিতে বোঢ়া দৈছে, বিটোৱা আৰু চৰাবস তিক্তিবাবৰ লাগিছে।
কাৰ কৰ হৰেকৰকমৰ দৰুণা কূল আৰু মৰা, চোলাগত সৰক, চৰাবস হৰু।
রত্ন গুৰাব, চুলীয়া, মৰনীয়া, বাইকুষ্ঠা আৰিৰ তাৰোগ পান গাঁথীৰ ভুৰ,
জগন্মৰ উথেলেৰে অৰু প্ৰথাগ, চৰাবত ডাঙুলীয়াকলৰ গঢ়ীণ আলাপ।

আমি জহাৰ বভাৰ তিক্তাক প্ৰেৰণ হোৱ। ভিতৰলোপণ এটা মাহৰ আতি
টুকুৱে ভাৰু কাৰণ ভাৰতৰ মুহূৰত নিয়ে। আৰু “ভোমালোকে বৰা”
বলি কৈ বল। আমি পুৰুষ-পালাইক বিহারৰ বেশ-কং চালৈল ধৰিবো।
আমি বিহারিছিকৈ আচৰ। এনেকে মেষ মাহৰ কোটোৱে দে ভোঝ জগন্ম আনি
আৰাৰ আগত বৈছিত। আৰু কলে এই চটা জগন্ম হোমালোকে লৈ
শাউলৈল নি খোলাপিয়।

তাৰুৰাম অল শব উত্তৰ মানি আছিল। কিছিম দুলি হাতৰ শাখুটালোৱে
ৰোঁ চটা উত্তৰবৰাই পেলাই জগন্মনোৱাৰ মাটিত পুটিলেটি কলি দৃষ্টি শেকালে।
উকোপ ভোটোৱে সমান টাই জগন্মনোৱাৰ টৈ পৰিম। সকলোৱে দেখে বে
কাহজোঁ কি ? তাৰুৰামে মেষ মাহৰ কোটোৱে কশলৈ ধৰিবো “হট হৰণা আকৰ
নিয়েটি পৰিমোৱ দেখে দেখিলি। হেৱ কথেমদে নেৰাও। জগন্ম দেখিলোই
গোত নেৰাবে।” অ’ আমাৰ গাঁথীৰা চহা দুলি কানিছি। হেৱ কোৱ বাপোৰৰ
মৰ কৰত ষ বুলিছো। ভবিত থক কালৰ কোতা নাই। যথামহৎ মূলৰ চুভিয়া
পিকা দেখিলি। তাৰুৰাম উক্তকীয়া কোকোৰা বৰি “বাক হাকিমক বংগৈ
ৰ” দলি সি তিক্তগৈল গল। তাৰুৰামে কলে—যা বাক হাকিমে জানো। আমাৰ
জাহুনা কৰিবলৈ মাতিছিল।

(৬)

তাকিম করত বকবাই দেখিলেই যে ই কি ! তাতুবামে তাকিম অগতো
অলপ কলেমে। তাকিমে চাকবৰ হজুরাই তৎক্ষণাতঃ টাইডোখৰ চাক কৰালে আৰু
কথাৰে আউল ভাতিলে—মোকতো চিনেই। তাতুবামেও মোৰ লগতে তাব তৈল
আহিছে বুলি জানিছে। আমি কিন্তুত মন্তব্যতে অলপান খাৰি নেমিলৈ
আদেশ পালোঁ। বভাত অলপান লোকিদেৱি কৰালেটৈ চাকবিত কৈয়িদেৱি
লাগিল বুলি ভাবিলো। কিন্তুত অলপান খাৰলৈ মোৰ নেবাৰৰ হে মন
আছিল। তাতুবামে কলে “পাবেনে—আমি হবলা চাই খাকিম !”

উপৰৰ অছুগাত আমাৰ কাহি পাতেও গা নেকাটিলে। পঞ্জিক কামটো ও
নগল। তাতুবামৰ কৰাকে কৃষ পঞ্জিতো ডৰ দূৰ হল। জীহেকৰ বিহাৰ
পাছত চেপুট ইল্পন্তেৰ মহোন্দ আমাৰ কৰালে দুল পৰিবৰ্ণনি কৰিবলৈ আহোতে
আমাৰ দৃশ্যত পালী নাই। কিবা গোৱা পাতে দুলহে ভাবিছিলো। আমাৰ
লোপা দেবি ঘোপা কৰি শুধ খঁ কৰিলে। এনেমে বক্ষা পালোঁ।

উপৰৰ শইকীয়া।

আমাৰ শ্রেষ্ঠতা।

১
আমি প্ৰত্যোকেই এক জয়িলাৰ,

প্ৰত্যোকেই যে ধৰী;

আমাৰ প্ৰত্যোকেই কু-সল্পন্তি

আহে বেছি কমি;

সেইটো একেৰ কথা নহৰ

সহানেই ধাম,

আহটো চাইছে বায়টো কৰোঁ,

পাৰ চাইতে ধান !

২

নিতলা বোলা, হৰীয়া বোলা,

বোলা তুমি অজলা ;

দেই বোৰত আমি বেয়া মেগাৰ্ত,

বুলি খাকা কজলা ;

এই সকলোৰেৰ পছৰি ধাৰা,

তেতিয়া কৰিবা কাথ ;

বেতিয়া নিখ চৰুৱে পাৰা দেখা

তুমি আমাৰ ধান !

৩

বেতিয়া কোমো হৰীয়া মাছুৰে,

আমাৰ পাতেই হাত ;

বাজত চিঙৰি মৰিখালিশেণ

নিখিত এথাৰো মাত ;

নেৰামেপেৰা যেন দেখিলৈ আৰি,

জনাত কৰা টাম ;

বুজিলামেহে তাতুক কাৰা,

কেনে আমাৰ ধান ?

৪

হাড় মডক মাটি কৰি, আৰু

তেজক কৰি পানী ;

কণালৰ ধান ধাটিত শেলাই

পৰাহ। ধটি আনি,

কোন কুটুমক বিলাই রিয়মো

কোননো আছে ধান ;

নাই কোমোজেই এই অগতত

শোঁতা আমাৰ ধান !

৫

দেশহিতকৰ কাৰ্যত আৰি

সহায় ধাৰী ধাৰ ;

কোনে কৰে পৰাহ। ধৰচ, আৰু

তাতে লাগেও লাগ ;

পৰাহ। নবৰ ধন ধাৰিলৈ

নেপাকা কিয় “গান” ;

তৃষ্ণি নকলেও আমি নিজে গাই
কবিতা বর দান !

৬

আমি প্রতোক্ষেই এক মহাজন,
প্রতোক্ষেই বৈ বৰা ;
আমার আকাশে নাই কঁড়ালো নাই,
এইটো কেনে মজা !

সেই দেশিহে আমার ভিতৰত
চূর্ণীয়া পেৱা টীন ;
বৈ যাই আমার টীকা পয়চা,
আৰু উপৰি দান !

এম, যোছলেহ উদ্দিন আহমদ !

মাণিক মধুরি।

“মাঝৰী সংসাৰৰ পৰা যিমান পাৰা আৰু ধাকিবা, কিনোনো সি পশ্চিমতৰ
ফৰয়াকাৰ অধিকাৰ কৰি বৈ !

হিৰিলাকে ঈৰ্ষণৰ পৰ কৃতি আৰু ঈৰ্ষণ স্বৰূপতৈক মাঘৰ আগত শান্তি-
লাপ কৰিবলৈ ভাল পাই সহিতৰ জান তাকৰ, মন কলা আৰু ভৌতন আমাৰ ।

ঈৰ্ষণে কৈছে—“মই তোমালোকক মোৰ প্ৰতি অভূমাণী হৰলৈ কলোৱা,
তোমালোক মহলা ! গীত গালোৱা, মেনাচিলা !”

“মালেক দিনাৰ মদৰী !”

“অস্তৰৰ ভিতৰত আমকেই বিখান বোলে। কোনো অহশ-
তেই ইয়াৰ পদিবৰ্তন বা অভাৱ মহলা ।

ভাব অনেকুৱা অনেকুৱা এটো বষ্ট বে অস্তৰত অৱজীৰ্ণ হয়, কিন্তু স্থাবী
মহলা ।

সামুঠে যদি হাজাৰ বছৰ ঈৰ্ষণৰ কাটে মুখ কৰি বহি থাকি এক মৃত্যু-
লৈও পিঠি দিবে তেনে হলে সেই এক মৃত্যুৰ অগৰাম হাজাৰ বছৰৰ সুপৰতৈকে ও
বেছি ।

সামুঠ দিনে চৰিশ বাহি কৈছো ভাবাতৰ হয়, কিন্তু অস্তৰৰ হেতু কৈছেই
চৰিশ বছৰ কৈটাই দিবে ?”

“অনিছ বোলাবাণী !”

“অথম হোৰোৰী কৈটেই বি ঈৰ্ষণৰ প্ৰবিলাকৰ নিজৰ ভিতৰত আৰোপ
কৰে ।

পাপৰ কাৰণে এটি অস্তৰাদেৰে হাজাৰ তগস্যাতৈক শেষটি। আৰাড়-
মানবৰুক তগস্যাতৈক পাপৰাহুৰাম শেষটি ।

এইটো ক্ষমতাৰ কথা যে, কোনোতে ঈৰ্ষণক চিনে অৰ্থত তেওঁক
গোৱ নকৰে। গোৱনুৰা ঈৰ্ষণৰ প্ৰবিলা একোচেই মহলা ।

বিদ্যাৰ ভিতৰত অনেকুৱা বিদ্যা আছে যাক বিদ্যামেও মেজানে,
আছ বৈৰাগ্যৰ ভিতৰত অনেকুৱা বৈৰাগ্য আছে যাক বৈৰাগ্যৰেও কৰ মোজাৰে ।

এইবিলাক কথা বতাৰ, শব্দভূতৰ আৰু অভিভূত যতনিকাৰ বাহিৰেৰে,
ভিতৰত মাধোন নিষ্কৃতা, হিংতা আৰু শাস্তি ।

বি জনে বিলক ঈৰ্ষণ-জনী দুঃখ চিমাকী বিলে তেওঁ মৰ্য। বি
কহ বে মই তেওঁক মেজানো কৈ-বই আৰী ।

তৃষ্ণি দেনেকুৱা তেনেকুৱা হৈ দেনেকুৱা অথবা তেনেকুৱা হোৱা দেনেকুৱা
তৃষ্ণি দেনেকুৱা দুঃখা !”

“বাবেজিল বাণী !”

“হি ভালাইক জালে যে ঈৰ্ষণকে তেওঁক সভতৈক দেখি আছে, সেই
ক্ষতে তেওঁ ঈৰ্ষণক বিককে কোনো কাম কৰিবলৈ সুযুক্তি হয় ।

বি সচামতিকে ঈৰ্ষণৰ প্ৰবিলা কৰিব পাৰে, সেই সহযোগত সি সকলো
হককে পাহিব হাৰে ।”

“যুচক হোচেন বৰী !”

“বিসকলৰ আঢ় মানবীয় মুলিনতাবেগৰা বিদুক, পঞ্চাবৰ ভজানৰ
পকা নিশ্চল, বাসনাৰিহীন, সেই সকলেই ‘চুকি’ প্ৰবৰ্জনা কৰি। তেওঁলোকে
অথব শ্ৰেণীৰে আগৰ টাটাই ঈৰ্ষণৰ বৎস শাস্তি সহজে কৰে ।”

“আওল হোছেন হৰী বোদাণী !”

“বি জন সংসাৰৰ প্ৰতি বীৰতাৰ্গ, যাৰ দৃষ্টি ঈৰ্ষণৰ ফালে, তেওঁই
হৰি। মুহূৰ অভাজাৰক কেৱেল নকথ জনেই মহান !”

“হোচেন মনচৰ !”

— • — “এই, যোছলেহ উদ্দিন আহমদ ।”

লুকাই লুকাই।

এই তো সদাই চকুন আগত
মহা শীঘ্ৰাবস্থা আৰুত,

লুকাই লুকাই খেলিছা;

এই তো সদাই শূণ্য চকুন
চুটি চকুন বীৰতত্ত্ব,

পোমাই বেকাই মেলিছা;

আহা ! লুকাই লুকাই খেলিছা।

এই তো বৰ্ষ-চকুন পোতত
বৰাত চৰ-চকুন পোতক,

উটাই দুশাই ঢালিছা;

এই তো বা-বিৰ, বাহুত চ'তৰ

"হণিৰ" ফাকু পুত ফুলৰ,

উয়াই দুশাই মাৰিছা;

আহা ! লুকাই লুকাই খেলিছা।

এই তো প্ৰিয়ৰ কলম হাৰত

চুচুচুচামাক ছৰ-লাকত,

ওলাই দেৱাই হৈছিছা;

এই তো দুৰ-দুৰপ্ৰাপ

আঁচল টানি বিবৰ গাৰৰ,

সমাই ডিঙ্গু মাৰিছা;

আহা ! লুকাই লুকাই খেলিছা।

ত্ৰিশৰকান্ত বৰকাৰকৰ্তা।

"প্ৰবাসত যই।"

(বিংশঃ) —যেই দিন শিশুৰ। ১৯১৩ চনৰ ডিসেম্বৰ মাহৰ
১৩ তাৰিখ।—যই পুষ্টাতে ৬ বজাত যই উটি মান আৰি কৰি, আল-জি-
কেজেৰ হোল্টেল কটি ইউকুবামানে চাহ এপিলাই খাই, ৭০ বজাত মটৰ
টেলাইনে আহিবো।। কগ ৩০ দি বিলাইল টিকট এটি জালো।। ৩০ অমা-
লি, সাগত ধৰা টাকটো আৰি বিলাইল Book কৰাবো।। এমেতে পলিচৰ
হাবোগা এজন আছি, যই কলগৰা আছিবো, বিলাইল কিৰ ধাৰ্ত, টতাবি তেওঁৰ
বিহত শিৰ লাগেছি। যি মটৰ-টেলাইল আৰি উটিৰ কালে তাত মটৰ গাড়ী-
বিলাইক নথেকে। মটৰ গাড়ীবিলাইক টেলিফোফ অফিচিয়েল তড়েস থাকে।—এমেতে
যটৰ গাড়ী আছি পালেছি। যই কাহাকৈ টেলিফোক চিষ্ঠি মটৰত উটিলৈ।।
মেইখন যাজী-অনা মটৰ আছিল।—টেলিফো গুৰাত মটৰ বিলাইলে এবিলে,
মেইখন মটৰত আমি পাচামৰ আৰোহী আছিবো।। একম তিশাচী
এজন দিস্তুলী মুছলমান, বাকী ছলন এজন ঘাচীয়া, আৰি এগৰোকী শাহিজানী,
আধাৰ মটৰ এবিলে। হই কালে পৰ্যন্তৰ শাৰী, মাজেবি মটৰৰ আৰি। আগৰো
হইকামে পক্ষতৰ সৈভিলেকে মাছুলী ধান খেতি। তেওঁৰ দাম প্রাপে সাইকেল।
আতদিন শিশুৰ পৰ্যন্তৰ মৌল-বৰীয়া শোভা চাইবে শাস্ত আছিবো। সেইদিন
বিষ পড়ৰ পৰ্যন্তৰ শামল লোভা চকু তৰি চাবলৈ মৰিবো।। এই দৰে
চাট আমোতে, কিছু দূৰ বাট আছি মটৰ বলহি। তাত টেলিফোৰ অফিচ
ঠো আছে। অফিচত ধৰা মাছুলী, মটৰ ছাইভৰ বিহিতোত কিবা লিৰি
আকো ছাইভৰক মিলেছি। বোৰে হৰ "Line clear" এবিলে। এই মটৰ ছাইভৰ
অন শৰাৰী, দাগত ধৰা তেলিমেন্টো ও বোৰে হিস্থুনী। তাৰ কিন্তু গোছাকটো
বৰ শোচনীয় আৰি মৰলা আছিল। তাৰগৰা মটৰ এবিলে। এইবাবৰ আমি
অৱগ বাট আহিবো, তৈয়াৰ এবি, পাহাৰ উটিলৈছি। কাহে কাহে পৰ্যন্তৰ
কালে কালে কেকোখা-কেকুৰি বাটে বগাই আহিবলৈ মৰিলো। একালে
বিষ পৰ্যন্ত, আনকালে লিয় গঢ়া, মাজেবি গৱৰ্তনৰ কালে কালে কেকোখা-
কেকুৰি, অকাটিপকাই আজ মটৰ বাট। আৰি আৰি, মাজে মাজে মটৰৰ
বাটিল, একো ছাটা, বাটা বং দিয়া উনি যুটি এটাত গগাই শুণি দোৱা আছে
তাত লিখা আছে, "Z" "Caution" অৰ্থাৎ সাতদান। এই চিনহটা পালেছি

জানিব লাগে এই খিনিত' বাটটোর পাক দেছি, আক এনে ঘন পাক পারেই
আমি জানিব লাগে—এই আমি পর্যবেক্ষণে উট্টোর নথু আমি পর্যবেক্ষণ দ্বা
র কলৈ নামহৈ। খিনগুলৈ আহোতে লাগে উট্টোর ই, উট্টোর লে যাওতেহ
মাহিব লাগে। কিন্ত এটা পর্যবেক্ষণ এবি অনেকে পর্যবেক্ষণে উট্টোর প্রায় অসম
জানি উট্টোর লাগে, পর্যবেক্ষণে বাটটোর ভাবকে খিনেকে বকেড়া। আক বি কাজে
গড়া থাকে, সেই কাজে ভাবকে পর্যবেক্ষণ শান্তিগতি যথরাহি থোক
আছে; কেমো কেমো ঠাইত, ভাবকেকে পিলুর গোখনি বি খোকা আছে।
এই সদে আমি জুড়াবের খিনগুলৈ উট্টোর ভাবকে ধীকো; ইটোর পর্যবেক্ষণাক
শিলম। মাট প্রায় কে গুণে ন হ। বি মাট সোজা যাব, সিও শিলম বৰে।
ইয়াবুবাহি বুজা যাব, কিছুমান দিমন পাহত, সিও শিল ক'বৰে। চাবিপিলে
পর্যবেক্ষণ জুবিলাকে, কুল, কুল, কুল, কুল পিলমন ওপে চি, চি, চি, চি
বৈ আছে। চাবিপিলে নিমন নিমাপ। প্রকৃতিত এই শান্তগভীর দুল ঢাই চাই
উট্টোর কেকেনিকো আওকাপ কৰি আভিটোল খৰেলো। বিমানেই ৫ ঝ সিমান
জতুন থাকে—চুকু হেপোহ সিমান বেছি হৈ। প্রথম পিলু পথবেগের এই
মধান হাতি মেশিলে, বোকাক, গুন মান্তিক নাই, যাৰ মনত এবাৰ জৈববেলৈ
ভক্ত তাৰ ভৱৰ নহৰ। জৈবৰ কৰি মহান লীলা। ইৱত প্রায় নিমাপ।
জন প্ৰাণী চীম। যাবেৰে যত বৎ পৰ্যবেক্ষণ ভৈৱাম আছে, তাত, পৰ্যবেক্ষণ
ক্ষমত, হাতি চৰি বৎ মেপোলী, পৰ্যবেক্ষণ গুৱো, আক ওপৰদৈ শান্তীয়া নাহি
বাসকৰা দেখো যাব, আক সেই তৈৱোহত, সেইতে ধৰন-খেতি, আৰুহেতি
আদি পৰ্যবেক্ষণ শস্তি পেত কৰে। আক মাজে মাজে অলিক পিৰ ঢাকি
খকা থাকো, আক মেপোলী কুলি দেবিৰেহো। এই পিলুৰ আলিকে এক-
গাঢ়ী চলে। সেইতে দিবত জিৰি লৈ, গাতি পাড়ী চলাব। শুণহাটিল পৰা
খিনগুলৈ ৪০ মাটোৱাৰ কৰ নাহয়। গুক-গুকীবিলাকে পৰ্যবেক্ষণে পৰা খিনগুলৈ
৫০ দিন জৰ। বেলো গাড়ীবিলাকে তাও দিন হৈ। ইয়াতো যাজী আহা দেজা
কৰে, কিন্ত মটৰবে যাজীৰ কৰাগে হুবিব।

ইয়াবু ভিতৰতে, কুলিন ঠাইত মটৰে পানীৰ লৈ দিমন পারে ১২
আমি গোৱাত, "নাম্বো" বল এটা মটৰ-টেখন পালেছি। ইৱত মটৰ কাৰ
হট্ট বৈৱেছ। কুলি গোৱাপ দশেৰে আহি ইয়াত ইন মাল অনা মটৰ বে

আছিল। খিলগুলৈ পৰাৰে এখন যাজী-অনা মটৰ আক দুখন মাল-অনা মটৰ
আমাৰ দিমপীলৈতে বৈ আভিলকি। মাজকে, বাটটোত মঙল দিয়া আছিল। ইয়াতে
ওঠাইতি আক খিলগুলৈ পৰা অহা মটৰে 'কু' কৰে। মই মটৰে পৰা নামি
ইলাল দিমপীল কৰিবলৈ ধৰিলো। এনেতে পুলচৰ হেড-কন্ট্ৰুল এজন আক
ছিলাক এটা আভি-মোৰ ওচত প্ৰথা হৈ মই ক'ৰ পৰা আহিছো। খিলগুলৈ কিন
যাও, মোক ঝুঁক আকো বিছত মেথি দলে। "নাম্বোত" ছিলাকী আক ধারিবোৰ
সক-হৰু বো চাম বল দিয়েক মেশিলো, আক সেই খিনিত মাহোহো ধৰ দিবেক
বেছি দেশিলো।

মটৰ 'নাম্বো' পৰা এৰলো, আগব মনে আকো পৰ্যবেক্ষণ শোজা চাই
চাই শিলমিৰ মাজকেৰ ঝুৱিৰ কল-কলমি তুলি, পৰ্যবেক্ষণ মাজে বখাট বগাই উঠি
আভিলৈ মেশিলো। খিলগুলৈ দিমন ওপৰ চাপ আহিবলৈ ধৰিলো, দিমন ঢাপা
কুহত কৰিবলৈ মেশিলো, তেকেৰা 'ভিদেব' মাহি আভিলিম। এই ভিদেবৰে শেখ
আক জাহৰাৰ মাহত খিলগুলৈ ঢাপা বেছি। খিলগুলৈ প্ৰিগ, মে মাহত
আভিলৈবে তাল। 'নাম্বো' পাহত মটৰে ইই তিন ঠাইত পানীৰ লৈ, দুই বাজি
যোৱাক, খিলগুলৈবিহি। বাটি অসুৰ থাকিয়া, আভিলানী আক পিহিত লৰা
ছোটালীবিলাক লগ পাৰিবলৈ মেশিলো। আলিব হুই কায়ে সক সক অৰত ধূমোৰ
ধূমো উনৰ দিবিলাক পাঠ আভিলৈ মেশিলো। খেৰৰ দৰব সংখ্যা নিচেই কৰ
দেখিলো। আৰ তিনি বজাত মটৰ-টেলোন পালোহি। তাত নমা মাজকে, এজনে
আভি মোৰ কিটক লেছে আক এজনে আহি আকো মই ক'ৰ পৰা আহিছো,
খিলগুলৈ কিম আহিছো, ইতালি লিপি লাগেহি। এনেতে মোৰ 'নাম্বো' আক মটৰ
খনো পালোহি। কুলি এটা স্বৰ্বল কলি, মোৰ বষ্প-বেহ নি কিভোখেৰ লৈ, লাৰ-
মণ্ডলৈ বোৰ থালো। তাৰ পৰা লাৰমণ্ডল হুমাইলগুলৈক বেছি। কুলিটোৱে দেশি
দেশি আনিলো, মেইদেবে আভি লাৰান পৰ্যবেক্ষণ উঠিলোহি। খিল টাউনৰ ভিতৰকত
লাৰান পৰ্যবেক্ষণ ওপ। এই লাৰামত আমাৰ ভালোকিঙ্গ অসমীয়া ভল্লাক
থাকে। লাৰান দৈখন পাৰ হৈ আহি, এজন ছিলাকী ভস্তোক মই য'ত
দাকিম, কেৰে খৰু কৰোতোহি, অভিহৰ পৰা অহা এজন আমাৰ অসমীয়াক লগ
পালো। তেকে জানিবা 'আনি মোক' থকা ঠাই পল্লজাই দেখিলো। আভি দেখো

স্বত্ত্ব শো-মু। তোতালিকে অভিহৃত পৰা কোনো অহা নাই। বাৰাপাতে মোৰ গোৱে বিনি থেকে কুণিলোকে সিকি হ'টা দি বিবৰ দিলো। অলপ মহার আহো এনেতে বছৰ অজ্ঞাত তাৰানামৰ গৈৰৈবি এ আৰু জীৃত পুশ্পলী উপ আৰু তাৰ উগষ্টিত। গৈণদেৱুক পাই মোৰ বিশ্বে আমান হ'ল। কাৰণ, তেবেতৰ লাগত মোৰ, বিশ্বেৰ জনা উনা আছিল। তাৰ খৰা বাচী কিজিনৰ ছই-এজনক দেবিতিলো আৰু হই এজন নাম কুণিলো। অৱশে তেওঁলিককো, পাহত, মোৰ বিচৈতে আগেন দেন লাগিলো। এনেতে চাহ কৰি আই ভিতৰ সেৱাই বাছলো। সেই দিনা বতৰটো ডারীয়া আছিল। পতিকে, সকলা লাগিলকে আৰু আমাৰ লোকা মহল। বাহিৰত সকলুৱা ঘৰত বৰগুল হৈছিল। পৰ্যবেক্ষণ উচ্চাবৰ হৈছোলন উটীলু। চারিশিলে জুৰিলাক পৰা কুণ্ঠল উটীলু।

গুৰুলি, অনিছুলতেও, সেই 'মেছেত' থকা ভজলোক কেজিনৰ অই-বোধত, আমাৰ অসমীয়া নামবলৈল গলো।—সেই দিনা শনিবাৰ। তাৰ হেমো অতোক শিনিবাবেই পোৱা আটাইবিলাক অসমীয়া গোটাই নামকীন কৰে। সেই কৃত সৰিগুল দেখি বাজাৰিকতে হই বৰ আনন্দ অৱৰত কৰিবিলো। তিনি সম্মিলনত ভজলোকৰ স্থানা নিচেত কৰ আছিল। কাৰণ, আটাইবিলক অসমীয়া লাবণ্যমত মেথকে—মোখাৰ আৰু অছান ঠাইত থাকে। শায়ানত ধৰা কিতৰোৱা, নামবলৈল দেইনিনা হৃষি-এক অহা নাছিল।

গুৰালিনা বিবৰাব। পুতুতেই চাহ এটোপা থাই, ভজলোক কেজিন ক্ষমত বজাৰিকত্বে ওলাই আছিলো। বলাব মানে আমি দোকানত মাল কিনিবলৈ আছিলো। পাছ-বেগাহে ব্যক্তিৰ বছে। এই বলাব আমাৰ ইয়াৰ মধ্যে সদৰ তাৰ নথকে। সঞ্চাহত তিনিমিহে বছে। যেনে,—বৰ বজাৰ, মণ্ডলৰ পাছত মোখাৰ বা ছেটি বজাৰ। সেই দিনা লাবান বজাৰৰ দিন পৰিলু। কিন পুতুতেই দোকানবিলাকত মাহলৰ তিনি বেঞ্জি হৈছিল। কাৰণ, আগজিন সৰ্বজ্ঞ পাই সেই দিনা যাহেকৰ বৰ কিনি লৈছেই। বলাব বহা ঠাই তোৱাৰ বৰ আছল বহস। তাৰ সাজি দিয়া সংবিলকো পৰিপাটি। কিন ইয়াত এটো কথা কচুত নগবিৰ মেথাকিল। কাৰণ, তাৰ বজাৰিলাক মোকানী দেখিলো, আটাইবিলক ছিলীয়া আৰু বচালী। মাজে মাজে দৰ্জি আৰু সকলুৱা দোকান শিলা-

কুণ্ঠ চৰিটা পাঁচীয়া। তাৰ দোকানবিলকো বেঞ্জি গাহিলা দেখিলো। কিন বৰ প্ৰথম দিবস, এটা অসমীয়াক তাৰ দোকান দিয়া নেপালো। কোনো উপজুড়ে অসমীয়াই তাৰ দোকান দিলে তেওঁটোৱে লাভ হব ই দুকপ। কাৰণ, তাৰ দোকানী কাকোতাৰ জুকলা নেদেবিলো। দিশেষত, তাৰ সকলোবিলাক দিবেৰী বৰ। তাৰ কিছুমান শাক-পাচল আৰু বসজাত ফল (Fruits) (দেন, সুমধুৰা টোঁ) ইয়াৰ বাতিলতো একে নেদেবিলো। বৃষ্টতে, তাৰ মাঝুহুবিলাকে অন্য ঠাইৰ বস্তুৰ ওপৰত বস্তুতকে জীৱন নিৰ্বাচন কৰিছে। দুই দোকান বজাৰ বৰ ঠাই, সকলোৱে পেট বৰ হব। ইয়াত মাছ-মাল দেৱ চিকিৎসা বিক্ৰি হ। মাসেবিলক ঘৰবলৈ বৰ তাৰ দেৱ নেপালো। গুৰালিক আৰু ছিল-ইব পৰা ইয়ালৈ মাছ আছে। সকলোৱৰ ভিতৰত গোৰী, ঘিট আৰু ছট এই-কেটাহে বাঁচি পালো। এই গোৰীৰ টকাৰ ৫.৬ দেৱ। বিউ দেৱে ১১.০ অনা ; মউ দেৱে ১০.০ আঠ অনাৰ পৰা ইকাইলকে। এতিয়া আমি দি মউ পাইডিলো, ৬০০০/০ অনা দি কিনি লৈছিলো। ইয়াতৰ বাহিৰে, সকলোৰ বৰ মহড়া। ইয়াদি দোকান পোচাৰ চাই তপৰীয়া পৰিলু উটীলো। **তেওঁৰে/অং:** ইয়াত পুতুতে র'ন হোল, এট বৰ দিনৰ প্ৰায় ১২—১ বজালৈকে থাকে। আজি কালি এটোৱ কোনাক হেন তে লাগে। সিও এক মান বজাৰ-পৰা ভাবৰ অৰ্থাৎ নাইকিয়া হ। তাৰ মান বজাৰ পৰা; চারিশিলে কুৰুলি পৰ্যবেক্ষণ পৰা পৰা ভাবৰ ইয়া বিউ ঠোঁটা-কোৱা কৰি গোলাপ। ইপনে ওগজত গো মোকাৰ বতাহ। স্থাতে, গুৰুল চৈ আছিবে জোৱা কোৱ বেছি হ। মই-বৎ আছিলো, সেই ঠাই ভোধৰক ওপৰ লাবান কৰ। অৰ্থাৎ লাবান পৰ্যবেক্ষণ ওপৰে লাবান তৈ বৰি বাগৰি গৈছে। আমি নগৱৰ মঙ্গল কুৰুতি আছিলো। যৰু পৰা ওলাই নগৱৰটৈ দৃঢ় কৰিলে, প্ৰায় সেটোটৈ নগৱৰ বৰেৰা দায়। কাৰণ বিল চাটুনৰ ভিতৰত আৰু দক্ষেভোৰ ঠাইৰ ওপৰ পুতু উচ্চি বৰদৰ জিলিঙ্গি পৰা নগৱৰটৈ চাই পাটিয়াবলৈ অনে ভাল লাগে।

আবেলি আমি দৃঢ় তিনিমন নগৱৰ ফলে হুৰিলৈ ওলালো। বিলং আৰু ইয়াৰ নিচিমা সমতল নহয়। ওখ-চাপুৰ, পৰ্যবেক্ষণ ঠাই। সেই সেই তাৰ আলিবাট বিলকো ওখ চাপুৰ। এই বাট বিলকু শিলেৰে বৰকোৱা।

—মাঝেও অথ হোতা কৰি সক সক বটি বিলাক চটাইট খিলেবে ঘট-ঘটির সুবে থাকি দিছে। বটির টুই কামে সুবল গহ। পৰ্যন্তবিলাকতা সুবল গভর কঠনি। এই সুবল গহ বিলাক দেখিবলে বৰ ধূমীয়া। চাই থাকিলে চাই ঘটিবল মন থাব। জাহাবৰ কশ্পাউচন হোতা আৰু আমিস দীপ্তি হোতা বিলাকী সুবল গহবিলাক দেখিবলে আৰু ধূমীয়া। গহবিলাক ওগলৈ কঢ়ছিল সুবে খেজো হৈ উঠ। বাতবিলকে, ইয়াৰ শ্ৰেণী অতি অকুণ্ডলীয়।—আমি পৰ্যন্ত ওপৰত আমাৰ বাজানীয়াৰ অভূল শোক চাই চাই হেজেটবিলেট অফিচ গহবিলেট গেৱে ইতাদিস ওচত ওলানোদ। ইয়াতে প্ৰায় আতাইবিলক অফিচ ওচৰা-ওচিক আছে। ইয়াৰ কেউলিমে পাৰ্ক (ফুলৰ বাগিচা) বিলাক। এই পৰ্যন্তবিলাকৰ ওচৰে ওচৰে চাহাবসকলৰ বড়ল। ইয়াৰ পৰ্য গৈ আৰু গহবিলেট হাইচ বা আমাৰ শৰমসকলৰ চিন-কশ্পিশনাৰ ঘৰ্য বৰ পালোগৈ। এই কশ্পাউচন ভাৰত, আৰু প্ৰকৃতিৰ এখনি সৰাহা হোতা হৰি দেয়—বেলিলে অভূতৰ কৰ। মেকটেমেট গৱণৰ ধাকাবেত কৰো ইয়াতকেও আৰু কৰক আছিল।—তেতিয়া চিকমিশনাৰ খিলঙ্গত নাছিল। কিন্তু, “গেটেড” ছিলাহিলে পহুচ দি আছিল।—ইয়াৰ পৰ্য আহি আমি খিল কৰ পালোগৈ। হুলট সক, দেখিবলৈ ধূমীয়া। দীৰ্ঘতকে পথালি নিচেট টেক।—গশ্চৰ কালে পৰা কৰি তাৰ পৰা গানী ওগাচ থাৰ নোৱাৰকৈ ভৰ্তমানি দিছে। “হুলট মহেষ হোলেবি ইগাবৰ পৰা সিলবলৈ এখনি দৰঃঃ—ইয়াৰ চৌলিমে সক সক পাৰ্কবিলক, আৰু তাৰ মাঝুল বহিবলৈ হেলনীয়া বিলাক পাৰি হোতা আছে।—আমি গোটেই হুলট পাৰে পাৰে একাক মাৰিলো।—এমেতে, গুৰু হোতা দেবি আমিৰ দৰ্শনী হৈ আহি “আসাম জৰাৰ” হাইচ দেোমালোহি। এই “আসাম জৰাৰ” গোবাসতে। জৰাৰ হেজেটবি আমাৰ শৰ্কাৰ প্ৰাণ আৰু কৰমকাঙ্কণ বৰকৰা। তেথেতকোৱা জৰাৰ হাইচতে পাইছিলো। আৱ ১১০ জন মান মাৰহ তেতিয়া গোট থাইছিল। ইয়াতে, এজন দেশেনীয়া ভৱনোকে পাইছিলো—তেবেক হৈছে ছিলু তেকো। তেথেত কথাত কোনো নেইহাত নোৱাৰিছিল।—জ্বাৰ নামাটো বৰ গৰান। ভিতৰসোমালে কৰি নিচেই তুলুতা যেন লাগে। ভৱিবলৈ গালো, জৰাৰ হাতত যথেষ্ট টকা আছে, তাৰে বৰ অপনতে জৰাৰ উৱতি কৰিব।—অনুভূত অশ্বীয়াই এই অস্থৰ ছিলঁসীৱা আৰু

কোনোৰ বাজত চেপা থাই যে আপ্তব দাবি আছে, সেই বাবেই তেবেতসকলৰ আৰি মনপৰি লগিয়া। বেধ কৰে সকলোৰে তামে শৰু পাৰিবৰ সৈতে তোমেৰার অসমীয়াৰ বাতিলোৱা বাটকে নিমিলে। নকলেনো খিলঙ্গত আমাৰ অসমীয়াৰ স্থাব। ইমান তাৰুৰ ব্য কিমুৰ-জৰাবৰ, মাছিলী, মাপুৰিক আৰি কাকত গুল, তাঙ খেল, গুলৰ বাজনা সকলো চলিছিল। ইমান বৰাত জৰাৰ পৰা মকলো যোৱাবি গুল—তেতিয়া বাহিৰ ওপৰত দুৰ্দুৰ পোৱা গৈছিল। সুবল শুকল পাৰত বৰাতৰ হো-হোনি পতিল নত হৈছিল।

—পাছবিলা সোমালে, বৰচৰ শীৰ্ষত পাঞ্জামুৰকতাৰ কথত অফিচ-বিলাক চাবলৈ গোলো। ছেজেটোৱাবেট, আহ-জি-গি, ডিল-আই আৰি শোটা ত্ৰেকে অফিচ, মোনাই চোৱা হৈল। বাকীবিলাক বাতিলৰ পথ চোৱা হৈল।—বৰ বিলক কৰবেতেড়ে, আইবিগৰেভোৱা, তলখন শিৰলো ভৱেৱাৰ, কিন্তু সুব বিলক অৱগুলকে ক্ষুক—অৱৰ কুমুকপত ভাণ্গিৰ মোৰাবাটৈ সজা। তাহনিৰ দৰ ১৮৯৭ ১৮ চনত, বৰ-ভৰুকলক্ষণত খিলঙ্গত বৰ হৱাতৰ বিলক ভৱাত, তাৰ পাহত খিলঙ্গু আটাইবিলাক বৰ হৈলৈৰে সজা হৈল। এতিয়াও সপ্তাহত ০.৪ টা সক ধৰা ভৰুকল্প গৈ ধৰকে।—অফিচবিলাকৰ কামে কামে একেটা জুইব দিমি আছে। কাৰিগৰ বেৱানীবিলাক ভাতভৰি দেখিবলৈ এই জুই ধৰা হৈ।—অফিচৰ প্ৰাণ বিলাক “চাগৰাভি” “পিছন” হিন্দুস্থান।

অফিচবিলাকইলো সোমালে, ছিলট বা বঢ়ালিৰ দেশলৈ আহিছো। যেন লাগে। আমাৰ অসমীয়াৰ স্থাব অক্ষয়বাকত ইমান তাৰুৰ। টাইপ আৰি কামত থাইয়া পোৱা যাব। মাজে মাজে কেৱলী কামতো আছে।—ইয়াৰ পথ গৈল, পেটিঅক্ষিত মোৰাট, মৰাট আকিলো।—পেটিঅক্ষিতটো ভাওৰ আৰি দেখি-বলৈ ধূমীয়া।—জই মান বজাত আহি বৰ পাহোচি।—বৰতত মই আকুণ্ডলীয়া। সকলো অক্ষিলৈ গুল। আইন কি আমাৰ বাজনিটোৱা কামলৈ গুল। সি-ই-প্ৰেছত কাম কৰে। পৰাহাটোৱা মাঝুল। আমাৰ দৰৰ আগত, দৰ দিয়েক তাঁচ বঢ়ালি আছে। তেতিয়াৰ চলন যুৰে দেখি আমাৰ সহাজৰ বাহিৰ পালোতি দেয় লাগে। কাৰণ, আমাৰ সমাজত অৰ্থাৎ তিবোৰা এইসকে দুকলি মূৰে কুৰিব গুল হোতা নাই। আৰু তিবোৰাৰ উদ্যম আৰু সাহ পিৰেগুলো, তাক নৰুধানি নোৱাৰিলো।

২৮২

বাহী।

[২৮ ইক্টোবর, ১৯৫৫ সন্ধি।

বাহীয়া জাতিটোক আচার বাহীয়ার আক কাম কায় বি দেবিলোঁ, আক, কোকো বিদেলী সিইভ, প্রথম কেতিভাৰ—অসমৰ্থ হৈ আভিয বেলোগে। মোহৰ বিশাখ বাহীয়াক অসমত পৰ্মতাজা জাক আজে, সেইবিলাক্ষ ক্ষতিমত মৰিপুৰৰ শাঙ্কতে ইহতক দানৰ পাব। ইইতে গোক পুল অফুকুৱ কৰিব পাৰে।—ইহতক সাঙ্কতে আতিয়া পাহাড়াৰ সমৰ্থ। কাবল, বৰত বাহীয়া, পাহাড়িমুকুল চোট আতিয়া হৈছে। বিশাখ মৰিত ইহতক আৰু হৈছে পুলি ও সুনিলো।—বাহীয়াবিলাক বিশেষকৈ পুৱুৰ বা গার্হত ঘাবাবিলোকে সিইতুন পুৰুষৰ চিলত বীভিত্তে সাম আৰু পুৰু কৰে। ইইতে এই সাম পুৰু বৰোতে সামৰ নাক-কাম লিয়ে পুলি সুনা যায়। এই নাক-কাম বিবলৈ কেতিভাৰ কেতিভাৰ নৰততাৰ কৰিব পাৰে। এপিল, মেইত, ইহতক ইহতক পুৰুজৰ কাম নাক-কামৰ বিশেখ সৰ্কুৰ। চেতিয়া ইহতক হৈল পাণে মাঝুৰ পৰে। ইইতক পুৰুজ আক ইহৰ বাকিৰে দেবামোগৰ কৰিবলৈ বিশেখ একে নাই।—গোভীয়া জাতিটো মোৰায়িক মিচিনা। ইহতক পুৰুজ পৰা শুলিলৈকে মহা মাইক উভয়ে সমানে কৰে কৰে। ইহতক বা পুৰিয়ী—অভিকৃতিৰ সভাপতিৰ পোতা ইহতক কৰিব আতো, পুৰিয়ত কাম কৰিবলৈ দৰছে। ইহতক দেন পুৰিয়ী দেনে পঞ্চান্তু—গুণি বেশিক, পুৰুজ আজাৰ, পন্টু বাজাৰ কিমা মোগাতৰ ফালে ফুৰিবলৈ গলে, ধাঢ়ীয়া গাঢ়ক বিশাক, চাক-চিকল গোচাক বাৰি, সুৰত তালোৰ বাচ লগাই, মলে মলে সুৰা পোতা যাব। ইহতক দিনোৰ কাম কৰি গুৰুত এই সৰে সলে সুল কৰে। ইহতক পোচাকটো। ইহতক বাজাৰ। ইহতক পোচাকটো নাই মাই পুৰুজ ও তিনি চাবিনৰ কাপোৰ ওপৰা-ওপৰি হৈ আকে। এনে পোচাক পুৰিয়ীৰ আন জাতৰ পাত দেখা দেৰাব। কুনা যায়, ভুগোৱে যাগোৱে ও দেখৰ যাইলীৰে এনে ধৰণৰ পোচাক লিকিছিল। ইহতক বা কুন ডাঙল মাঝুৰ মৰহ। মাঝুৰবিলাক বগা আক গুলত তেজ বিবিত আকে। যুতে ইহতক হেৰেৰ আক পোচাক আৰি দেবি, ইহতক পাহাড়ী আতি পুল কৰ মোৰাবি। ইহতক মিছ কৰিলৈ বৰ ভৱ কৰে। মাঝুৰবিলাক নম অগত উঠা। ইহতক খণ্ট উঠলৈ, আইনৰ বাহিব হৈ বায়। এমেকৈ হয়ে মেই কুহু দিবা হৈ তাকে কৰে।—ইহতক নিচেই অলপ মিলৰ ক্ষিতৰতে ভালোখিনি উৱত হৈছে পুল ধৰিব পাৰি। ইহতক বি “দেৱান” আছিল, শেষে অভিয়া ইহতক ভাগ (Vernacular)—কিংবা আধুনিক বৈৰাজি। ধাহীয়াৰ

তিতত বি-এ, এক-এ পাছ কৰি “মুলুগ” “অকোড়ো” হৈছে। মাঝুৰবিলাকৰ গাত পাহাড়ীৰ পোচাকটোকে বিলাডী পোচাকেৰ বাহাম বেহ দেখা দাব।—ইহতক বাজাৰ নিমৰ আমাটোক ঘৰ্কীৰা। ইহতক পুতৰত, পুৰুজে পুৰুজে “চেমু” বা “chief” আছে। বাজাৰৰ বিশেখ, “চেমু” বিলাকৰ মৈতে পৰম্পৰামৌখিক বস্তুৰ আছে।—ইহতকৰ বৰ চুতৰবিলাক সক শৰ, অৰত আতোমুন্তোকাবি। ইহতকৰ বাকি চলন মুৰব, পিলন উপৰ চাক কৰিব হোলে, দোৱা-লোৱা কৰনা দুশি কৰিবো।—ইহতক ধৰ্মত বৰ মতি দেবিলো। বিলাকৰ ধাহীয়া পুষ্টুন হৈছে সিংহতে সদাই নিৰুত্বত সমৰত গীজৰিল যাব।—ইহতক চুবিবে চুৰুবে গিঞ্জ বৰ অস্থা দেবিলো।—বাকি ধাহীয়াবিলাকো মিছ নিব ধৰ্মঅন্তত বাক থাকে।—সিংহতে ধৰ্ম নামত বি কাম কৰিব বাপে, তাক মন্দৰাইক মেথাকে পুলি কুমা যাব।—ইহতকৰ মৰিশালি বিলাক ইহোজৰ মধে একে ভোখৰ মীল লিল পুতি গোতা দেখা যাব। এইটো ইহতক আতোয়।—এই দৃঢ় চাবি কিনত ইহতক আচাৰৰ বাজাৰৰ ধাহীয়ালৈ পুৰুজলৈ অলপ টোন। বিলাক ধকা মাঝুতে ইহতক বিশেখ তালকৈ নিবিব পাবিব পুলি সোৰ বিশেখ। সাবলিনত এই শাহীও কোৱা উচিত যে, ইহতক অসমৰ মধে হোৱালী দৰবাৰ দৰবলৈ নাইে। মৰাবে হোৱালীৰ ধৰত ধাকিলৈ লাগে। অথবা দৰছে ডাকুয়াই শিখা হৰ।

পাহ দিবা, মৰদৰাবে ধৰ্ম-বিশেখ, এক যান বজাত, ঝীৰুত গুৰুত্বৰ বকচাল দৈশে বিড়ন ফল্জ, বিশৰ ফল্জ, চাবলৈ আহিলো। পুৱাহাজীলৈ অথ বাটে পাই কুমুই, আটো মালীন আহি বাচহাতে, সক বাট এটোই মোচাই গোলো। এই বিড়ন ফল্জ, চাবলৈ হঠা বাটে যাব পাবি। এটো বাটে প'লে, বিড়ন ফল্জ গাতে ওভাবলৈ। আনটো বাটে গালে, ফল্জৰ বিলীৰ পিলে ওলৱালৈ। আমি, এইটো বাটেই আহিলো। এইটো পৰ্মত সৰল গচে ছাটি আছে। তলখন সৱলৰ পাত পৰি পিলৰ তৈ আছে। ভৰি মিলে লিহাল যাব। আমি এই ক'কটনিৰ মালে যাবে আৰা আৰা মালীন যান আহি তলখন মহিলৰে ধৰিলো—বেঙ্গুৰ বাই, নিচেই শেহৰটোৱে ওগষ্টে। বোগলৈকে (১০০) গোলো। তাকে শিখ প্রাপ পৰাপৰত জোৱা দহি বিড়ন ফল্জ চাবলৈ ধৰিলো। আমি বাহাৰ পৰা তলখনে প্রাপ আৰা মালীন যান দু কুমুত। কাল পৰা গোলো মাইস্যামৰ সিমাৰে আমোৰ সম্মতে বিড়ন ফল্জ। বিড়ন

ফলচটো খির। যদি পুরা পানী বাগনিছে তার পরা তামর কুকুরগাঁওকে আজ
আবার মাইল চৰ। অবিবাস, ক্ষমতাব মধ্যে পানী পুরা দেখে কল-কলক
পানী পরিবহন কাণ্ডে। কত যুগ ধূমাত্মক পুরা এই মধ্যে পানী পরিবহন করে
তাক ভৱে শেষ কৰিব নোঠাবি। ইছাব দাও-কামে পুরাপুর ফলচটো। বিবরণ ফলচটো
বিবরণ, কলচটোকৈ বেল আৰু হেলনোৱা। ফলচটো উচ্চ-উচ্চ-ইটোৰ পুরা গিটোকে
পোতা মাইল মান দৃশ্য। এই গিটোন, মহাম পৰ্যবেক্ষণ প্ৰক্ৰিয়া
ফলচটো কল-কলনি-থেম কুনিবে খালিব। তাকে, তাই ভোব আৰু
মনোবৰণ। প্ৰক্ৰিয়া দেবী দেবী তাক বিশুজি আছে, কৰিব উগ্রমুক্ত সামানৰ
তাই। দিবামে কি চিত্ত ভাবনাৰ বেজোক মাহুচ হতাশ হৰুক, প্ৰাপ্ত ভুই
অংক, হৈতাত এই আমি বাহা শিশুতোক কষেক বাছে, সকলো শৃষ্টি
পৰি বাব। বিবৰণ কি অকুল মহিমা। ভাওৰ ভাওৰ শিলিঙ্গলাকো এনে
ভাবে পৰি আছে—কেনোৱা মেৰাবিয়ে যেন পৰিবেক্ষণ গাঢ় বাবৰ পা হৈ
বৈচে। তাৰ উগ্রমুক্ত পৰিবেক্ষণ মেৰুজোৱা বন-বিলক গৱিব দেৱ মোৰাজে
কুকুর। বোবিধ, তাহনিবন, মহা মহা বেগী শৰণাবী সকলে বিহু
চৰক্ষ মতি প্ৰদত্ত হৰুৰ কাৰণেই এনে প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য শোভাটো
তাইত, তেওঁবিকুক আশুম পৰিচিলিব। কৰি আৰু তোমোৰ মহাম
হৈয়াত প্ৰাৰ হুড়িয়ে বৰা হৈল। এনেতে, কুৰিবালুকৰ উগ্রমুক্ত পোতা
উভিবে দৰিলে, কেজো তিবি বৰিবৰ দৈছিল। সূক্ষ্ম ঘৰা বৰুৱে
ক'লে বে একতাৰ একতাৰ মোৱা কোঠা হৈব। কুৰুলি উভিলে। এই দৃশ্য
উভিয়ে তাৰ পুৱা দৰ দৃশ্য হ'লো। পুরাপুর হৰুনৰ নাম অহুৰ্মী
এই ফলচটো পুৱাৰ নাম। অৱিম কৰে কৰে তেওঁবিলক হুলনেই এই
ফলচটো হুটা অভিকাৰ কৰিছে। বাবিলা ফলচটো আৰু তাৰে হৱা হোৱা।
ইচোৰ বাহিলে, বিলং টাউনৰ পুৱা ২৩ মাইল দূৰীত, “ফলচটো” ফলচটো, আৰু ‘এনি
ফেট’ ফলচটো নামে ছই জল প্ৰস্থাত আছে। সেই ফলচটোৰ পুৱা কোনোৱে পুৱাৰী
হৱা দৃশ্য কৰিলো। এনিফেট ফলচটো বৰ জড়ে। কোনো কোনোৱে পুৱাৰী
তিতৰত ভাওৰ বুলিবে কৰ খোজে। আমাৰ কিছি, সেই ফলচটো জল প্ৰাপ্ত চাৰতো
হোৱা নহল।

সেই দিনা পুনৰি বৰুৱাৰ তীব্রত কেশচেঙ্গ বৰদণোৰ বৰত মিলুন থাব।

পাছিবো, মোৰাৰ বা হেটি বজাৰি চাটি, দুৰ্বলতি বাবে পুৱা মাইল গুৱাহাটীল
বাবুনা হোৱা। বিলচত বি দেৱলো, ইয়াকৈকেও বহুত ধাৰণীয়া ধাকিল।
উপৰে কৰিলে, আকো এবাৰ বিলচত ভৱানীয়া আহিমৰ ইয়া ধাকিল। প্ৰকৃতি
বেনীক বিলচত লৈ লাছে লাছে পৰিতৰ পৰা নামি আতি তৈৰোৰ গুৱাহাটী।

“বৰদণোৰ পৰে চৰৈৰ আৰাৰ, অপম কুটিবাসী।”

মিলিও অশুল দিন হে প্ৰামাণ্য আভিলোচিত, তগাপি দৰমুৰা হ'লত,
মাইল ভাল শাখিলি। সেই দিনা আবেলি তিনি বৰাত আহি গুৱাহাটী
শানোহি। “লোহোটৈন্ত” শ্ৰীগুণ পৰাবৰ্ত চলিছা কুমি এৰ অতিথি হোৱা।
ধিলচল সাক্ষিতেও ইয়াতে এবিল ধাকি গৈলিলো।—সাধাৰণ কীৰ্তি পৰামৰ্শ
বৰকা, আৰু গ-কলেজৰ প্ৰিসিলেণ ছিঃ জে, বকঠাৰ লগত এই ফেটেক প্ৰথম সৰ্বা
শক্তি হৈ। তেওঁসেকলৰ লগত সেই কষেক সৰ্বাৰ কথা-বৰকা পাকি বৰ
ভাল শানীল।

শ্ৰীগুণ অৰ্জুনসাহ বি-এ, শ্ৰীগুণ বৈষ্ণবমাথ কাকুটী বি-এ, আৰু চাঁচামোৰে
চৈতে, ভৱন-গাঁথ, ৮ কামাগুৰা আৰু মৰ্মন কৰা হৈল। ১০ কামাগুৰালৈ বাবু দিনা
হোৱা আৰু যাইকে ভৱন লাগিলু, ৭ দুবুৰেবৰীত, শুভাভাটালৈ দৰ কৰি, শিলাৰ
পৰম-বহি ধাকি। তাৰ পুৱা পুৱাহাটী নগৰ আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰ দৃশ্য এনে মুকুৰ
চৰে দোঁয়া, দেৱ তাতে বহি সমাই চায়ে ধাকিল। মহাম বুকুত দেৱ প্ৰকৃতিৰ
কোণাতেহে আছিলো। তাকে, মেতিয়া বৰু সকলে স্বীৰি ত্ৰিশ বাৰৰ
“ভাবতৰ্পণ” গানটো মুৰু হৰত তাঁকৈ২ গীতৈলৈ ধৰিলে, আৰু আমাৰ মুলনীৰ
কুণ্ড কোঠিৰ, কুলনীৰ,—

“উসামুক, সকাচলে

অৰকুম্প, নীলাচলে,

ধানীমুখ গোপীবেণে কিবৰ তত্ত্বাচলে,

(নিতে,) পিৰিতুহা জিনি আছে গৱৈন পঞ্জী তাবে।

অসম মাঝ ! পৰ্যাপ্তি পৰীৰসী তৃষি,

কুনিমদোকা হোৱা অসম কামাহুমি !

হোৱা অসম কামাহুমি !

হোৱা অসম কামাহুমি !

কেনে শাস্তি পৰিণ কোষাৰ,
বিচি আছে মলয় চৌতৰ,
হিম রহালিম আছে পিতামতে পৰি;
(তোমাৰ) যুগে যুগে মহানন্দে পথালিছে ভৱি।

অসম মাট—

শুণ্গাতোষা তৈনীৰে
সাগৰলৈ বিয়া নিৰে
চৰায় হেউতি জুবি জানণ পীতি উগাখৈ;

(আতে) কান কাচি তক্ততা নাচে পৰে পাবে।

এই মনমোহী গানটি উভানন্দৰ কালে চাই, চাই, আমাৰ অৰুজ
দে কি এটি অৰুজ ভাল উদয় হৈছিল, আৰু আৰু বৰ্ণৰ মোৰাবি।

শুণ্গাতী থনকে আমাৰ আসমৰ হৃষি পাত্ৰ বৃলিৰ পাৰি। যেতিয়া,
অৰুজুৰ কালে ২৫ বৎসৰে ওলোৱা হৈ, তেতিয়া অৰুজুৰ মাজত, উভানন্দ,
কুলুমী আৰি দেখি, কেটকালে পৰ্যতৰ প্ৰাণতিক শোভা দেখি, গচীন গচীন
অৰুজুৰ একেবাৰে কুল কুলকৈ বৈ দোষা, আৰু গিলাৰ মনমোহী দৃশ্য দেখ
অনন্ত আৰু অন্তভূত ধোলাৰ নোৱাৰে।

“ধূৰিৰ মাজত কুমুদী জননী এখনি কুলনী ধূৰি,

কত মো বীৰ কত মো “সাগৰ”

কত মনিব কত মিবৰুৰ,

কত হোৱা জাতি দৃক্ত সারাটি ধীৰাটা চেৱেৰে ভৱা।”

কবিৰ এই ভারতি তত্ত্বজ্ঞান সন্দৰ্ভম কৰিবলৈ বাবা হ'ব শব্দা বৈ।
এই অৰুজুৰ কাগত, “কুলনী” এই গানটা মনত পৰিশোধি, এই অসম কি? আমি কোন? এতিয়া আমি কি? ইতাদিন ভাল আহি মন তোলাবাৰ কৰেহি।

৮ কামাখ্যাৰ সকলো নিয়ম কাৰণ ভাল দেখিলো। কিন্তু, গাধা-
বিশাক দৰ চৰাবে বিলাক ময়লা, আৰু বওলি নাটকৰ অভিনব আৰি কৰা
ভাল হে, বেজা লাগিল।

সেইদিনা ধাকি, মনিবাৰে গুলি—যোৰাটালৈ বাওনা হ'লো।
আইকুল চৰ কুণ্ঠা।

বিঠাকুৰৰ গীতাঙ্গলি।

বোঝাৰাব অজলিম কেটিপৰাহন সূৰ্য বাইজ ভৰত ভাতি ধৰা হৈছিল
এতাকি কথা আৰু তাৰ আগে-পাছে অলগ অচেষ আলোচনাৰে বেতাৰাৰৰ
কথা আৰুত আৰু শেষ কৰা হৈছিল—ঠিক বেল ম কমাৰ ওৱাৰী পৰাই এটি এটি
অকৰাৰ দেখুৱা। সেই মিমিতে বোঝাৰাৰ কথা গীতাঙ্গলি সফলক কেৱল
সোলৰা নিৰ্বিকৃত বুলি দৰিলে যুক্ত দেৱ নয়টোৱ। এইবাৰ সোলৰাৰ পলিত
লুকাই ধৰা সতা বিচাৰ অলপ কেষা কৰা হৈলে, তাৰ বাবে বি শোধোৰে থাকে
তাৰ কাৰণ মাজুন্দা থাকে হৈলে।

সকলো সোলৰাৰ মূলত এটা শুশৰালি বিমাস থাকে। এই বিমাস
বা চৰনাটৈ ছুজেৰ অনন্তৰ কেজুৰ পৰি শোধৰি মাজেলি সকাৰ বিচিৰ আৰু প্ৰকাশ
হৈনে মাহত্ত্ব সুন্দৰৰ মাজেলি সকাৰ সুন্দৰৰ প্ৰকাশ বা সোলৰাৰ, বিজিগতৰ
মাজেলি সকাৰ সৈইলৈ প্ৰকৃতিৰ আৰু পকাশ বা সোলৰাৰ। সেই দেখি সত্তাৰ
হৃন্দৰ্য যি সতা সৈে হৃন্দৰ্য, বা কি হৃন্দৰ্য মেঘে সতা। সেই কলে গীতাঙ্গলিৰ
কবিতা দিনি দিনি আমি সোলৰা কৃতি দেখিবলৈ পাইছো কেষে তাৰ কেৱলো
সতাৰ বীৰকাৰ কৰাটোকে। নিশ্চল লগ পাই।

সকলো কথাবে এটা চেৱ আছে। সুতৰ বাজানা, বেছানাৰ হুৰ
হাহোনিয়ৰ লজিতা, মাহুৰ কলা, জৰুৰৰ স্বল্পন, পুথীৰ আৰৰ্পন আটাই-
হোটে এটা চেৱ আছে। মাহুৰ সৰকীৰ হলে এইবিলাক ঘটনাৰ সমাবেশত সুন্দৰ
কেৱত উৎপন্ন হৈ বৃক্ত চিষ্টা, কলনা আটাইবোৰে সামঙ্গলা, একাগতা। এই কৰি
যেতিয়া চেৱ নভডাটীক বাবাৰ বা বাক্যহৃত আৰু প্ৰাণ কৰি তিব মাৰে তেতিৰ
মেই তিবেও চেৱে চেৱে পৰি বাবা দেখি অৰুকীয়া জনাত তাৰ আৰামৰ পীতি
নোৱাৰ কৰি দিবে। ইয়াৰ মাজত দিন সি সতাকৈ হৰ কেৱে প্ৰাণীৰ হৈ প্ৰে-
তাৰ মাৰেৰে আৰু প্ৰাণ বাবাৰি আহি বাক্ত সি মুকুত দেখিবলৈ পাৰ—সতাকৈ
কিম মুকুত বীৰকাৰ নকৰে, সি অৰুৰা অনন্তৰপৰা আহি সতাৰে অভিন্নত
ধৰি শ্ৰেষ্ঠ সতাৰে বিলীন হৈ অসমৰ পাৰ। সৈইচৰ এই গুৰু পৰ্যটে-
আৰি অজলিম বৰিকাৰত পাৰ্থি। হেনে—

“আমার মাথা নষ্ট করে মাওহে তোমার চুরু মুদার তলে।”

এই ফলিত ভাবটো জয়াগ্রস্ত করি নানাবক্ষম লৌণ্ডেনা করি
শোন বেক। মুন্দীয়া বাটীতে গৈ শেবত সেই একেক শব্দ ধৰিছে।

“সকল অস্থান হে আমার ভুবনে তোমের কলে।”

আকে চাকে—

“গৈ বে পারে এসে বসেচিল তুম কাখিম।”

শেবতে পেই একেক আকেগ প্রাকাশ হৈচে চাকে—

“কেনগো তাৰ মালাৰ পৰুশ তুকে কামেনি।”

আকে আছে—

“ধৰ বেন যোৰ সকল ভালবাসা প্রচু তোমার পারে, তোমার পামে
কোমার শামে,

এ জীবনে যা কিছু তুলৰ সকলি আজ খেজে উঠুক হুবে।

প্রচু, তোমার শামে, তোমার শামে, তোমার শামে।”

এই অস্থানে যাতে চাহ ততে এই কথার সাৰিকতা দেবিতপ্যে শৰ।

গীতাঞ্জলিৰ কবিতান্ধিনিত সতীৰ প্রাকশ আৰু কৰকমে তাৰ পাখি
শৈশব, ঘোৰন, প্রোচ, তৃপ্তি এই অস্থানৰ ভাবৰ ভেজ গীতাঞ্জলিৰ একে টো
কবিতাত সূচা কৰি থাকা দেখা যাব।—

শৈশব।—

“হতবাৰ আগো আগাতে চাই

নিবে যাব বাবে বাবে

আমাৰ ভীৱনে তোমাৰ আসন

গভীৰ অক্কাৰে।”

যেম এই কথাধিনি আৰা এতিয়েতে কৈছে।

ঘোৰন।—এই খিনিত মাহুহ সৌন্দৰ্যৰ উপাসক। শ'রাত প্ৰিয় দেনে
শেমালি, ডেকা অস্থানৰ প্ৰিয় তেনে ঘোৰন। এই অস্থানত মাহুহে গোচাৰী
আল গাৰ। তহা ডেকাৰ স্থৰ কাহনা, সাতিতাক ডেকাৰ লিখনত অস্থানৰ বা
বিশেষণৰ দেজায় ব্যৱহাৰ এই অস্থানে।—গীতাঞ্জলিৰ কবিতাব ঘোৰনাধিনিকে
এই সতীয়ে প্ৰকাশ।—

যে শক্তি আছে ভুক্তহৈতে মূল
ক'ড়ি ধৰে তৃপ্তি নৰি কোটে তুল,
আমাৰ ভীৱনে তৰ দেৱা তাক
বোনাৰ উগ্ৰহৈব।

পৌচ্ছ—অস্থানৰ আগোনা আগোনি এই সমৰত লজিত এই নষ্টিৰ
হয়। গচ্ছগচ্ছন আগ বালে, ভীৱনতুল চেৱুলি কৰ তয়। অশীক্ষিতো কথা
শৰীৰ, লিখিতৰ গাছীৰ্য, ভীৱেৰ তেনাকৈ দৌৰোৱা অস্থা।—

“শুচা পোৰে সুনা বিদৰ

কিছু নাই নাই দেশ,

এ তথ পূৰোৰ পৰিব পোচে

হজাৰ দীনৰেশ।”

তৃপ্তি—ভাবৰ ঈচ্ছতে সমাপ্ত হৈতে— অৰ্পিত এই অস্থান ঝীঁ, ঝীঁ
ঝীঁ, শেন পৰীকারীৰ কেলেল টোকা বৰী চোলা, মেঠেলৈ ভাবোনে কেলেল উপাঞ্জিত
মাতাক হৈ কৈ ধক।। গচে দেৱোক তাৰ শ্ৰে পৰিবাতি ফুটো কৰি আকে তাৰ
সামনাৰ সিক্কত কোনো আমল কৰিবলৈ মাহিলেও শৰি থাকে, ভাৰেও সেখনৰে
তাৰ সতাকে লৈ হিতজগ হৈ আছে। যেনে—

“উৎসন্দে তাৰ আসে নাই কেক

বাবে নাই বালি সাকে নাই গে,

ক'ৰিয়া তোমাৰ এমেচে ডাকিয়া

তাতা মনিৰ হ বে।”

(কৃশঃ)

শুভ মাস ১৯৪০ গীতাঞ্জলি।

স্ত্ৰীশিক্ষা আৰু বিদ্যাৰত্তি নাটক

(সমালোচনাৰ উভৰ।)

সন্ধিকৰণ ডাঙীয়া,

দোষা বহাগ মাহু আসমে বাক্ষত বিদ্যারত্তি নাটকৰ সমালোচনা।
নাটক বৰ্তোতাক ঔশিকাব বিবোধী বেলা দেখি তাৰ প্ৰাতবাদ নকৰি

শেশত মানা প্রবর্তক আবির্ভাব তা কেলেই,—এইটোরেই অপপ জাতীয় সমস্যা, কিন্তু এ প্রতোক প্রবর্তকেই একে সত্ত্ব কাবণে যুক্ত জগতের মগ্ন সাধিষ্ঠান্তে একেই মহামূল্য তত্ত্ব-বৰ্ত জগতক দান করে।

হয়ার, অর্থাৎ তিনি ভিত্তি শেশত তির প্রবর্তক আবির্ভাবক এইটোরেই কাবণ চে, প্রতোক শেশত হানীয় প্রবর্তক নহলে তেক্ষণীয় সদ্ব্যাপক সহ্য ধৰ্ম উপলক্ষিত নিয়মপ্রণালী স্থান্তর্য আৰু জননোৱা হৈ হৈ হৃষে, ইয়াত বাণেও আৰু ইয়াৰ আন এটা কাবণ আছে। আমাৰ মনৰ ভাৰ প্ৰকাশ ক'বৰিবলৈ আমি ভাবাৰ সাহায্য মণিৰ নোৱাৰেহিক, অৰ্থাৎ আমি আমাৰ ভাবাৰ আমাৰ ভাবণ দেৱা স্বৰূপে বৰহাৰ কৰেহৈক; এতেকে ভাৰ আৰু ভাবাৰ সম্বন্ধটা নিয়া তুলিৰ লাগে। কিছুমান দৰ্শনিক পণ্ডিতৰ মতে ভাবাৰ সাহায্য বিনা এনেক প্ৰতোক সাহুহৈই নিখৰ মনতো একেকে স্বীকৰণ মোঢ়াৰে; প্ৰথম আগত প্ৰকাশ কৰাটো তো অতি দুৰ কথা। এতেকে দেশীয় প্রবর্তকে সাধান সম্ভৱত জগতক উপলক্ষ-সত্ত্ব নিয় মাতৃভাবেৰ প্ৰকাশ কৰি সাধন সাধন কৰা যে বৰ সত্ত্ব হৈ উটে, সেইটো আত্মিক বোধগমা কৰা। এই কাৰণে আমি আমাৰ ভৈশ্বর্যদেৰ আমি প্রবৰ্তকসকলক পাইছো, আৰু বৰদেশকে আমি কৰি মনোন মনে শ্ৰেণীত আবিৰ ঠিক মেইনোৰেই পাইছে; যদিও তেকেলোকে একে বৈৱৰণ স্বৰূপ প্ৰবৰ্তক। আমাৰ ভৈশ্বৰ আৰু দেৱামোৰ আমাৰ ধৰ্ম-পুঁথিয়ে মাতৃভাৱেৰ ঘেনেটো সকলো অসমীয়াৰ জন্ময় প্ৰেমত আৰু পুতৰ কৰি তুলিব পাৰিছে, হেমেকৈ ইউনিভেৰ্স বাইবেল, আমি এখে পৰিব জানো? ইয়াৰ উত্তৰ নোৱাৰাটোৱেই ঠিক। এই দেৱি ভগ্নাবেনে ধৰ্মৰ মানি হৈলে যুৱে যুৱে দেশে দেশে অৰতাৰ হৈ, মচ্যাজন্মত জন্ম বাজত শাপি হাপনা কৰে। আজি এনে শাখিষ্ঠাপক মহাপুৰুষ গুৰুৰ তিথি।

সেই সতাকেই যদি তাৰিক প্ৰবৰ্তকসকলেও বিলাইছিল, তেহে ভৈশ্বৰদেৱেনো কি নতুন ধৰ্ম আৰু দান কৰিল? ইয়াৰ উত্তৰত আমি নিকে মোৰাবো যে তাৰ প্ৰবৰ্তকসকলকৈ ভৈশ্বৰদেৱে তিৰ এটা ধৰ্ম আৰু দান কৰা নাই সত্ত্ব। কিন্তু তাৰিকসকলৰ মতভিম হৈ অধিগতি হোৱাৰ কাৰণে কেৱলোকৰ দ্বাৰাই দেৱৰ বি উৎপীড়নৰ আৰম্ভ কৈলিম সেই উৎপীড়নত পৰা হাজৰত উক্তাব কৰি তিৰ পথৰে তেকে অসমীয়া দাইজৰ শাপি দান কৰিছিল,—এইটোৱেই

ভৈশ্বৰৰ শৰণবৰ্ত। আৰু ইয়াতেই ব্ৰেশ্য আন প্ৰচাৰকতকৈ ভৈশ্বৰদেৱৰ বিশ্বেত। কেঠেল শৰণবৰ্তেটো হে অসমীয়া মাতৃক প্ৰত্যক্ষ শিকাইছিল এমে নহয়। কিন্তু এটি প্ৰত্যক্ষ বৈৱৰণ ধৰ্মৰ পূৰ্বেত তাৰিক সম্প্ৰদাৱৰ মজত বিশ্বাম আছিল। নাথাকৰব কোমো কাৰণ নাই, কিন্তু, তন্মোৰ পুৰোগুৰো, নাইৰা স্বত্তিকে যোগা, এই সকলো শাৰ বেদাতৰ পৰম শৰ্ক আৰু বৈশ্বৰ আৰিব বৈতৰাব আৰু শক্রবাচাৰ্যৰ অভৈতৰাব আৰিবতৰ হয়। প্ৰায় চতুৰ্থ শতাব্ৰিত মাজ ভাগত বামাহুজাঙ্গাই বেদাতৰ ভাষা লিখি বৈতৰাব জগতক প্ৰচাৰ কৰে। এই বৈতৰাব দৰ্শনেই আমাৰ বৈশ্বৰ ধৰ্মৰ ভেটা বোলাত অভুক্তি নহয়, কিন্তু বৈতৰাবীৰ মতে জগত চৰি মাত পদাৰ্থ সত্ত্ব। এই সত্ত্ব পৰাপৰ ছটি জীবাণু আৰু পৰমাণু। বৈৱৰণসকলৰ মতেও ভক্ত আৰু ভগবানেই জগতক সত্ত্ব।

শাক সম্প্ৰদাৱ মতেও একেই মত। কাৰণ মহামায়াই এক আৰু জীবাণুই ভক্ত আৰু উপনো আকো বৈৱৰণসকলেও বিষ্ণুতেই একে অক্ষভাৱ প্ৰণয় কৰি তেৰ্কে জগত কাৰণ ভাৰে উপাসা কৰে।

শাক সম্প্ৰদাৱে মহামায়াক এই সবৰ স্বত্তি কৰে,—

যা দেৱী সৰ্বভূত্যু চৈতনামতিভিয়েতে।

নমস্তৈৰা নমস্তৈৰা নমস্তৈৰা নমোনমঃ।

আৰু বৈশ্বৰ সকলেও বিষ্ণুক আৰাধনা কৰে এইভণ্ডি—

ও তন্মুখোঁ পৰমঃ পৰমঃ সদা পশ্চাত্তি

হৃষয়: দিবীৰ চক্ৰাশতত্ত্বঃ।

ও সহস্ৰ শীৰ্ষ পুৰুষ: সহস্ৰাকঃ সহস্ৰণঃ।

সহস্ৰ সহস্ৰত: সাপুজ্ঞা ইচ্ছাতিষ্ঠিৰ সহস্ৰাশমঃ।

আকো, অভৈতৰাবী দৰ্শনিক মূলৰ মতেও এই জগত বিশ্বচৈতন্যাই সত্ত্ব আৰু যাকী আন সকলো অসত্তা, কিন্তু কৃষ্ণ চৈতন্যাবে কাৰণ সেই বিশ্বচৈতন্যাই হে; এতেকে জগত বিশ্বচৈতন্যাই কেৱল মাত্বা সত্ত্ব পদাৰ্থ, আমৰোৰ দেৰেৰ বিকাশ হৰোন বুঝিয়েই অচল দৰ্শনিক সত্ত্ব মত হব লাগে অভৈতৰাব। অতএব যেনেকে দেৱ পানীৰ আৰু আন আন অলাশৰ পানীৰো মহা সন্দৰ্ভেই উৎপন্নি

আক গ্যার কারণ, ঠিক সেইসময়েই এই জগতের হ্যাবিলিম সকলো পদার্থে গভ আক টেক্সটিল কারণ সেই গম্ভুরুক্ষই।

বজ্রতর ধাপলা এই যে শার আবি ধৰ্ম-সম্প্রদায়সকল মৃত্তি-উপাসক। কিন্তু শ্রীশক্তির দের সম্প্রদায় তেনে নহয়, কিননো, কেবল নিহেষে “আন দেবী সেই নকৰিবা সেই” বুলি চিরিগু শাইকর শিকাই গৈছে। আমি কর্তৃ, এমে ঢিয়ে প্রতোক পথাব প্রয়োগস্কলে তেখেস্কলস নিজ নিজ সম্প্রদায়ত পাঞ্জাবীয়ক মতটোবেই সকলোতকে শেষ মত বুলি শিখ দিছে। দিয়াব কারণে এই, যাতে দেই সাম্প্রদায়িক বাক্তিস্কল বেই সেই শুক্র মতৰ প্রগত প্রগত বিদ্যাস হালপানা করি সধন যাগীত আঙুলাট সজি লাভ করিব পাবে। অগ্রগত এমে কোনো দৰ্শ সম্প্রদায় নাই, সি সম্প্রদায়ে মৃত্তি উপাসনা করবে। অঠশো বাহিরত মৃত্তিক নতুবা অনান্য কোনো বস্তুরে নিহিত কৰি কোনো কোনো সম্প্রদায়ে মৃত্তি উপাসনা নকৰিব পাবে সঁচা, কিন্তু বাস্তুরক্তে সকলোতেই মৃত্তি উপাসক কিননো, এমেকি হিসকল কেবল অক্ষয়ী তেলিলোকে ও মিশাকাৰ নিৰ্বিশ অক্ষয় সাকাৰ আক সঙ্গ বুলি মনত কৱনা কৱি উপাসনা দৰবে। এই কথাত কোনেও স্থৰ্ত বুলিব মোৰাবে। বিবি কোনোবাবি দোলেও তেষে দেই বোলোকা কৱনৰ সিক্ষিষ্ট নিশ্চয় যমেবিজ্ঞানিকক নিশ্চয় হ'ব। একেক আমি এটিটোকে ঠারণ কৈ কৰি শাব্দী যে দেই সেই উপাসকেই মৃত্তি উপাসক; অঠশো এই মৃত্তি-উপাসকসকলৰ ভিতৰত তাৰতম্য নিশ্চয় আছে; ঘোৰে মাঝুৰ-বাধো উপাসক নিশ্চোবিলাক আক কালী বা বিশ্ব আবিৰ উপাসক আৰ্দ্ধাসকল। অগ্রহোক নিশ্চোবিলাক সিঁহিত আছো তাঁৰেৰ প্রকৃত প্রকৃত আৰোপ কৰি মাছো আঁথোক পুতু নকৰে। কিন্তু শেষোক্তসকলে কালী বা বিশ্ব পূৰ্ণ প্ৰকৃতাৰ আৰোপ কৰি সদাৰ উপাসা কৰবে। প্ৰথম দিন মৃত্তি-উপাসকৰ মন নিশ্চয় হৈয় বৈযাক্ত কোমো সন্দেহ নাই, কিন্তু শেষোক্তসকল যে হাজাৰ পুৰু প্ৰশংসনীয় কালো আৰোপ সন্দেহ নাই। এয়ে আমাৰ শ্রীশক্তিশাদিস মৃত্তি-উপাসনাৰ আম বা বিচাৰ।

অকৰ উপলক্ষ আমাৰ এই ইন্দ্ৰিয়বিবৰণা অসাধাৰণ হলি আবি ক্ষুব্ধতন্তৰীয় পৰিস্কলে নামন পথা উপিয়াই বাটীৰ অশৰে কলাম চিয়া কৰি গৈছে। দিনা শমাধিৰে (Without Intellectual Intuition) মাছুহে কেনে

তদৰ জন্মত বিকশিত কৰিব মোৰাবাৰ গতিকে ইন্দ্ৰিয়বিদ অভীত জ্ঞান-সাক্ষাৎকাৰে নামা উপাস উত্তীৰিত হৈছে; তাৰে ভিতৰত ভাঙ্গি যোগো এটা। জ্ঞান দেওগত সেনেকৈ বৃক্ষ বা প্ৰজাৰ মৰ্কৰ ভক্তিবেগোৱে মেইনৈৰে ভাবৰ আশৰাক। জ্ঞান বেগোৰে সতা উপলক্ষিবেই উদ্দেশ্য আক ভজি যোগোৱে সেই একেই উচ্ছেশ্য। জ্ঞানবাবৰ পথিকসকলবৰাৰা বিচাৰ শৰণ অবৰ্দ্ধ দৰ্শনবাবৰ সৃষ্টি আক ভজিলৰ পথিকসকলবৰাৰা ভজন আদি প্ৰণালী উত্তীৰিত হৈছে। জীৱৰ তৈতানাই ধৰ্ম, এই চৈতনা যি জীৱে ব্ৰহ্মান আগত কৰি বুলিব পাৰে, তেনেই তিমান ধৰ্মিক। বিবাহাৰ ধৰ্ম চৈতনা; এই হেতুকে ভজীত মহামৰোৰ যুক্ত চৈতনা বুলি কৈছে। মাদৰততে জীৱাজাৰ তিনিটা ধৰ্মস্থা আছে,—প্ৰথমটা চৈতনাবাবা (Conscious state) হিতোয়টো মূল চৈতনা (Subconscious state) আক তৃতীয়টো অচৈতনাবাবা (Unconscious state) বাস্তবিকতে জীৱাজাৰ হিতোয়টো অচৈতনাৰ বুলি কোৱা হল, সেইটো একেৰাৰে চৈতনাৰতি অবস্থা নহয়। উপোৱাৰ এই তিনিটা চৈতনাবাবাৰ বাবেও জীৱৰ আক এই চৈতনা-অবস্থাৰ পাৰে; সেইটোকে কৰি পাৰি উত্তৰতম চৈতনাৰ বৰান মৰাটোৱেই হীট উদ্দেশ্য; নহলে জীৱৰ জুন্মত প্ৰকৃতাৰ প্ৰতিভৰ্ত মহৰ, কালু মহুমৰ এই তিনিটো অবস্থাৰ সীমাবন্ধ; কিননো মেন চৈতনা জ্ঞানেন্দ্ৰিয়ৰ প্ৰকৃত নিভৰ্ত কৰা চৈতনা। জ্ঞানেন্দ্ৰিয়ৰ প্ৰকৃত যৈতৰ্যা বাহাক পদাৰ্থৰ হৈচা পাৰে তেওঁজা অবৰ্দ্ধক মাড়িকা সমূহৰ অগ্রভাগ উভোজত হোৱাত সেই হৈচোলে উড়োল হোৱা প্ৰকলন দৈ আকো যতকৰ স্থান বিশ্বে উত্তোলিত কৰি বুলিলৈ হে আমাৰ চৈতনাৰ বা সংজ্ঞাৰ উচ্চতাৰ। কিন্তু উত্তৰতম চৈতনা ইন্দ্ৰিয়ৰ অভীত সংজ্ঞা যোগীৱৰে বোগ প্ৰক্ৰিয়াৰ দায়া মূলাধাৰণপৰা অৰক্ষিত কৰাহৈ তৈ ধৰ্মক তেবে কৰি এই চৈতনা লাভ কৰে। তেওঁজাৰে এই অনন্ত চৈতনা ব্যক্তাবস্থাৰ কেওঁলোকেৰ লক্ষণ লাভ হৈ।

শ্রীশক্তিৰে গৃহ পাঠ কৰিলে পোতা যাব যে তেওঁ পুনঃ পুনঃ ধৰ্ম ধৰ্ম ধৰ্ম কৈ দৈছে দৈৰ্ঘ্যক মিছাকৈয়ে বাবিলত মাছুহে বিচাৰ হুবে; ধৰাচলতে, ভগবান্ প্রতোক জন্মত আছে; কেৱল মাছুন জ্ঞানবাসৰে বিচাৰ পৰ লাগে।

জীবে দেখিয়া এই চৈতন্য অবহা গ্রাণ্ড হয়, তেতিয়া অনিয়ন্ত্ৰিত সিদ্ধি লাভ কৰে অৰ্থাৎ ক'ব খুজিলে ক'ব পাৰি জীবে তেতিয়া ভাগৱত তত্ত্ব পূৰ্ণ ভাবে লাভ কৰে। এগৈই প্রতোক কীৰ্তন অতি উচ্চতম শক্ষয়, ভক্তি মার্গ আৰু বিচাৰ মার্গৰ উদ্দেশ্যে যথিও একেই কথাপি মেই উদ্দেশ্য লাভৰ পথ চৰোৱে বিতৰণ, অৰ্থাৎ বিচাৰ মার্গৰ পথ বৃক্ষ আৰু ভক্তি মার্গৰ পথ ভাৰ। বৃক্ষভাবৰ যেমেকৈ সত্তা উপলক্ষ ইহ তেমেকৈ ভাৰৰ বাবেও ইহ, বৃক্ষৰ যেমেকৈ কাল, হাম কাৰ্যা কাৰণ আৰু বৰষৰ আদি প্ৰাণ পদ্ধাৰ্য (categories of understanding) আছে ভাৰৰ ভেটেকৈ ক্ষেত্ৰবিভাগৰ গুৰুৰ আছে। এই ভাৰৰ গুৰুৰ্গুৰোৰ (categories of emotion) যেমে সংগ্ৰহ ইত্যাদি। জ্ঞান-মার্গৰ পাবেৰ অজ্ঞ পদ্ধাৰ্য আৰু ভক্তি মার্গৰ পাবেৰ ভাৰৰ গুৰুৰ। পাবেৰ বিহীনে যেনেকৈ কোনো পথকে তাৰ গুৰুৰ স্থান পাৰ নোৱাবে ঠিক সৈদ্ধনিকে ভক্তি মাইয়া মাৰ্গিকে এই উচ্চৰ পাবেৰ দ্বিতীয় তৈ ভাগবত স্থান উপলক্ষ্য কৰিব নোৱাবে আহাৰ পূৰ্ণ ইতিহাস আদিত এই ভক্তি বোগেত সামাজিৰ ভাৰৰ দৃষ্টান্ত ঘৰেট গোৱা যাব। যেমে বাহুলীয় হস্তানৰ ভক্তি দাসা অধাৰ, অজ্ঞনৰ জীৱনচালৈ যি ভক্তি সেই ভক্তি স্থাৰ অধাৰ, যশোৱাৰ শ্ৰীকৃষ্ণলৈ যি ভক্তি সেই ভক্তি বাহুল্য প্ৰধান কৃষ্ণ গোপীমূকলৰ কৃষ্ণৰ প্ৰতি যি ভক্তি সেই ভক্তি দৃষ্টান্ত অধাৰ ভক্তি। ইত্যাদি।

জ্ঞানবোগ আদিবিদা যেমেকৈ আজ্ঞাই উচ্চতম চৈতন্য লাভ কৰিব পথে ভক্তিৰ দাশাৰ পাৰি। শ্ৰীমতগুৰুৰ গীতাত অৰ্জুনক ভগবানে কৈছে:—

ভক্ত্যা ইমন্যায় শক্তা অহমেৰাবিদেৰাহৃষ্টন (৪৪)

জাতুং জষ্টুং তহেন প্ৰবেষ্টুং পৰমতপ॥

মৃক্ষন্তুন্তুঃপৰমোমৃক্ষন্তুন্তুঃসৰ্ববিজ্ঞেন॥ (৫৫)

নিৰৈৰৰঃ সৰ্বভূতেয় যঃ স মামেতি পতুৰ॥

তপ-জপ-ঘৃত কলিব দি ব্ৰহ্ম শৰ্পকাটী লাভ কৰিব মোক্ষারি নেই
অৰ্থাৎ ভক্তিৰ দ্বাৰাই রু লাভ ; কাৰ্য গীতাত ভগবানৰ উকি:—

ন বেদহজ্ঞাধারাধৈর্য দাবৈ

ন চ জিজ্ঞাসিন্ন উপোতিকৈৰে;

এৰাকুলঃ শক্তা অহং ন্মোক্ষে

জাতুং দমোন কুৰুপ্ৰীৰু। (৪৮)

এনে শৰোৎকৃষ্ট উচ্চৰ প্ৰমাণৰ লাভৰ উপৰ যজন মহাপৰ্বক্ষে সৰ্বান্ধীন কৈ অসমীয়া প্ৰাইজক শিক্ষা বিশে সেইজন মহাপুৰুষ শ্ৰীশৈলী দেৱৰ আৰু তিথি মহোৎসব, আৰু এই তিথিত কামি আৰ্টোৱে তে ছৈল অতি জনাবদৈ ইচ্ছাত গোটা পাইছোৱেক ; কাৰণ তেওঁৰ প্ৰতি অক্ষোভণ বৰ্ষা কৰাটো আমাৰ সুকলো অময়াৰোৱে কৰ্তৃৰ, তেওঁৰ প্ৰতি অক্ষোভণ জনাবদৈ ইচ্ছুক হৈছো সঁজা, কিন্তু কি উপায়েৰে তেওঁৰে ভক্তি জনোৱা ভাচত সেইটো হে বিবেচ ; মহাপুৰুষৰ প্ৰতি আৰু ভক্তি জনাবদৈ তেওঁ সংষ্ঠ নহয়, আৰু মহামনেৰে তেওঁ কষ্ট নহয় ; কাৰণ মহাপুৰুষক স্থানী নিৰাবৰ্কাৰ ; আৰু পুৰুষকলৰ যেনেকৈ অসমতে ইচ্ছ আৰু অনগতে কষ্ট কৰি মহাপুৰুষকলৰ তেমে মোহোৱাৰ কাৰণতে তেওঁোকে সংজ্ঞা মহাপুৰুষ আৰু আমাৰ সংজ্ঞা কেৱল পুৰুষহীন-মহাপুৰুষ পূৰ্ব কৰাটো সুকলোৰে কৰ্তৃৰ ; কাৰণ তেমে কৰাত আমাৰ মহুয়াৰ বিকাশ হৈব।

ইয়াতে এইটো কথা মনত বাধিব লাগিয়া যে কোনো শিক্ষকক সহান বা ভক্তি কৰিব শুৰুজে হাতই যেনেকৈ তেওঁৰ শিক্ষা দীক্ষা দানি কাৰণ কৰিলেই তেওঁৰ প্ৰতি অতি অতি উচ্কৃষ্ট ভক্তি দেখেৱা হ'ব ; তিক তেনেকৈ অৱশ্য মহাপুৰুষ শিক্ষা দীক্ষা মতে কাৰণ কৰিলেই অৰ্হতাম কৰিলেই তেওঁোৱে সেগৈ উচ্কৃষ্ট ভক্তি দেখেৱা হ'ব . ইয়াত সমেৰেৰ কোমে শেশ মাঝও নাই ; মহাকাৰ মিটেমুন Lucydas-নামে কাৰিতাৰ শেৰুৰ ফাঁকাটো এই "To-morrow to fresh woods and pastures new" এই ধৰিতে আহা-তৰজ্য পশুভিৰ অমহনে কৈছে যে মহাকাৰৰ তেওঁৰ যুৰুলৈ এই কৰিতাৰ প্ৰকাশত শোক বাস্তৱিক নহয়, কাৰণ "To-morrow to fresh woods and pastures new" কথাটো কাৰম কৰিতাৰ কথা ; শোক সংজ্ঞাত কথা । নহয়, কিন্তু ভাস্তুৰ জনচনৰ কথাবাৰ বৰ মুক্ত সহজ নহয়, অধাৰক বাবেয়ে এই কথাৰ প্ৰতিবাৰ কৰি কৈছে বৈ, এই কথা দৈৰ্ঘ্যক্ষেত্ৰে কৰিব কেৱলৰ বৰুলৈ বাস্তৱিক শোকৰহে চিনোৰী বিছে, কিনো কোনো দৈৰ্ঘ্যক দৰ্শ শুক কৈজৰত নিয় দেশৰ কাৰবে শুভি আগ হেৰোত তেষে বাকী সৈন্য বোৰে

ତେଉଁ ସ୍ଥାନର କାବଣେ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଶୁଣ ଫେର ଚକୁଳ ଲୋକଙ୍କେବେ ମାତିତ କବା ବିଧି ନେ ଉତ୍ସନ୍ନ ଉତ୍ସନ୍ନହେତେ ପ୍ରେସଲେ ସୁଜି ଶୂନ୍ନ ତେବେବେ ଶୁଣ ଫେର ଡାଟାଟ ପିବା ଡିଟିଛ । ଠିକ ମେହିନେ, ସାହକବିରେ ବସିବ ସ୍ଥାନର ପାଚିଶ ବସିବ ଅସମୀୟ କର୍ତ୍ତର ସନ୍ମାନ କରିବିଲେ କାହିଁ ପାତି ଗୋରାତ ତେଉଁ ବାର୍ତ୍ତାବିକ ପୋକ ବା ସ୍ଵର ଗ୍ରହି ସମ୍ବନ୍ଧ ତିନାକୀ ଘୁଷାଇ ପରେ । ଆଗିବ ଆଗି ପିଲିବରେବେଳେ ପ୍ରତି ଆଚଳ ଡକି ଫେରିବ ଯୁଦ୍ଧିଲେ ଠିକ ତେବେ କଥା ବିଧି ।

ଆଶବଦ୍ୟରେ ତାତ କେଇ ମାଜ ଧୀରିଲି, ଆଶକ ଧୀରିଲି ନେ ମାଟି, ଆଚିତନାବ ଉତ୍ସନ୍ନ ଲୋକଙ୍କ କୈହିଲ ମେ ନାହିଁ ହାତାପି କଥାର ମର୍ଦିବ ଦୈ କାମ କଟାଇର କୋନେ ବିଶେଷ କଳ ନାହିଁ, ସୁଥା କଳ ନାହିଁ । ହେଁ ଯଦି ତେଉଁ ଶାକ ଧୀରାଯାଇବି ଆମ ଆଗି କାହିଁତ ମନ ପୁଣ୍ଡର ଲାଗି ଯାଏ । କବଳ, ଅଭିଜାନ ନାହେ କୋନେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବଳ-ପ୍ରାପ୍ତ ଆଶ ଏକବେବେ ଅନ୍ତର । ତେଉଁ ଦିନଙ୍କ ବିହି କେବଳ ମୁହଁବ କବି ବାହିଲେଇ ନାହିଁ, ଯଦି ହି ହେତେ କୁକପାଳୀରେ 'ବାଧାକ୍ଷୁଣ' ନାମ ଉତ୍କାଳିନ କରୋଡ଼ ମହିନୀ ହୋଇ ଉଚିତ ଆଛି, କିନ୍ତୁ ତେବେଟେ ନାହୟ । ଏତେବେ ଏହି ସିନିମ୍ବି ହମ୍ମିତିବିଦ୍, ଗଞ୍ଜିତ ବିହୂପର୍ଦ୍ଦିର ଏହି କଥାହାକି ମନ୍ତ ବନ୍ଦ ଉଚିତ ।

ଶାହାଗାସିଆପି ଭବସି ମର୍ଦ୍ଦି ।

ସମ୍ବନ୍ଧ ଜିହାବାଦ, ପ୍ରକଳ୍ପ ସର୍ବବିନ୍ଦୁ ॥

ଆହେ ଏଠିଠେ ପ୍ରାୟେ ଆପେବେ ଜାନ, ତାର ପାଚତ ହେ ଅନୁଷ୍ଠାନ, ଅର୍ଥାଏ ଆପେବେ କରିବାର ଆକ୍ରମେ କରିବାର ସାହମ-ପ୍ରୟାୟୀର ସ୍ମୃତିତ ଜାନ ଲାଗେ । ନାହେ ଅଭୂତାନ ଅସ୍ତର, ଆଶବଦ୍ୟରେ ମର୍ଦିବ ସଂରକ୍ଷଣ ମାହିତୀ ଯାଏ କାର୍ଯ୍ୟର ତସାମୂଳ ଉଲ୍‌ଲାଇ ନିଜ ମାତ୍ର ଭାସାବେ ଅମରୀଯା ଜ୍ଞାପକ ବିଜାଇଲି । କିନ୍ତୁ, ଦେଇ ମୁହଁତ ମହା ମୁହଁ ଆକ୍ରମ କବି ଶତ ଶତ ଶତ ଶ୍ରକ୍ଷାଟ ଆହେ ତାର ମୀମା ନାହିଁ । ଏହି ବର ବାର ଉତ୍ତାର କବି ଅମରୀଯା ରାଇଭକ ନିଜ ମାତ୍ର ଭାସାବେ ଏକାଶ କୈ ଦିବ ପାରିଲେଇ ତେଉଁ ଭକ୍ତ ଶୁଣିବ ତେଉଁ ପ୍ରତି ଆକ୍ରମ ନିଜ ମାତ୍ରକୁଳର ଏତିଥି ଆଚଳ ପ୍ରୟାୟୀ ଭକ୍ତି ଦେଖାଇ ହେ ।

ଏହି ଉତ୍ସେନ୍ଦ୍ରାଯନର ଏକମାତ୍ର ଉପାର କୈହେ ଏଠିଠେଟି ଯେ ଆଶବ ଦେଖିବ ନାମେ ଏହି ଉତ୍ସ ମାସିତ ବିଦ୍ସାମାନ ଆଶ୍ଵିନକ ମାତ୍ରିତ ହାପନା କବି ପାଠା ଆକ୍ରମ ଆମରୀଯାର ରମନ ଜିଲ୍ଲାକାନ୍ତି ଦୁଇବ ପାବେ ଆତେ ଚେଟେ । ଇହାକେ କବି ଭୁଲିବ ପାରିଲେ ମହାପୁରୀର ପ୍ରତି ଆଦାବ

୧୨, ମାୟ, ୧୯୫୦] ମାତି ଆମା ମାତି ଆନା ମାତାହେ ଦୁନାଇ । ୧୦୧

ଏକକମ ଉତ୍ସ ତିକି ଦେଖିଲୀ ମୈହ ବୋଲାଶେ । ଦୁଇମନଙ୍କରେ ଏହିଟି ଅଭିକଟିକଳଙ୍କ ଆହେ ଶୁକ୍ଳମମ୍ପତ ହବ ଯେମ ଲାଗେ ।

ଆଶବଦ୍ୟର ତାମନଙ୍କର ପ୍ରତି ଆମାର ଏହି ଆଧାର ମାଧ୍ୟମେ କବଳିଗଲା କବା ଯେ କେନ୍ଦ୍ରକିରେ ତମ ଜୀବିକମେନ୍ଦ୍ରିୟ ନେତ୍ୟାକି ଜୀବି ଦିଲେ ତାମନୀର ଜିଲ୍ଲାନ ସାପନ କରିବା ମାନ୍ଦିବ ମାଧ୍ୟମର ସର୍ବପ୍ରଦେଶେ ବ୍ରଦ୍ଦିତ ଦିଲେ ଦେଖି । କବେ, ତେବେଲୋକେ ଏହିଟା କବା ଅନ୍ତ ନାବର ଲାଗେ ସା ଆମି ଯେନେକି ତେବେଲୋକେ ମହାନ୍ଦୁକରି ପ୍ରଥିମହୋଦୟର ପ୍ରାତି ବୁନ୍ଦୀରାବା ଶତବିଲ ବାଲ ପୁଲ ଆଧାର କବି ଏହିଟି ତେବେଲୋକେ ଦେଖ ମାନ୍ଦିବ ଡିଜିନ ଶତବିଲ ବିକିନ୍ତ କବ କବ ସର୍ବପ୍ରଦେଶର କାହାରେ ବନାଇବ ସହାୟକ ବସ୍ତ୍ରାଟି ଜାମାନ୍ତି ଅଳାଇ ଗେବିଯାମେ ପ୍ରାଣି ପାବେ—ନୋରାଲିଲେ ମାନନାରାନ ଗଠିକେ ବୁଧା ହବ । ଆମି ତେବେ କଷକୋଣେ ମନ୍ତ ସବ୍ ଉଚିତ ।

"ମହା ମାଜ ଶୁକ୍ଳମଦି, ଚାନ୍ଦେକିବେ ଧୀରନର,
ଆମିଓ କବିବ ପାବେ ଜୀବିମ ଗଢିତ ।"

ଅଭିନନ୍ଦ ପଥ ହଲେ,
ଜୀବନର ଅଭିକାଶେ,
ସହ ଯାବ ପାବେ ଧୋଇ ମମର ବାଳିଟ ॥"

ଆଶବଦ୍ୟର ଭଟ୍ଟାଚାରୀ ।

ମାତି ଆନା ମାତି ଆନା ମାତାହେ ଦୁନାଇ ।

୧। ମାତି ଆନା ମାତି ଆନା ମାତାହେ ଦୁନାଇ

ମନ୍ତେ ଭୁଲିଲେ ବାଟ ମେନେଥି ଉପାର,
ମାତି ଆନା ମାତି ଆନା ମାତାହେ ଦୁନାଇ ।

୨। ଆହେବେ ଅଭାଗ ଦେହି ବିଚାବ ମହାର,

ମନେ ଆଦରି ମରି,
ଲୋଗା ଆପୋନାବ କବି,
ତୋମାର ଚେନ୍ଦୀ ହାତ ଦିର୍ବାହି ବୁନ୍ଦାଟ,
ମାତି ଆନା ମାତି ଆନା ମାତାହେ ଦୁନାଇ ।

- ०। अतीत भास्त्रां ताबि एको लाई
मिहाँकेहू किय छुमि
दिया रुद्ध जानि शुनि
- बाधित प्रवाप ताबि यसि शुचि वाय—
—माति आना माति आना माताहो छनाई।
- १। अहिरिल एकलालो दीवे आउत्राई
१२ मासे हाति हाति
आपोन रुद्धते भाबि
- एनेते छाँ गल चाकिति रुद्धाई,
परिल शिचलि देउति पोखर नेपाई।
- २। देहि रुलि दिल किम दिया आउत्राई?
अखनि सहार छाति
अहाबि मधुर शाति
- छूपि चक्कलो बाबि नियामे हाय?
एरेन सामार हेबो! चेतेत ठाई?
- ३। तोमार छाकिति लाई आना देखुराई
अखुलि रुद्धजि कबि
तोमार छातते थरि
- तोमार लगते देहि आक उधाई।
महले आक्षाब बाति आक रुद्धत्रय॥
- ४। माति आना, माति आना, माताहो छनाई
दोमालि शपोने गडा
स्मारि रुद्धवे डरा
- आनाल निङाल आजि दिया उक्ताई।
माति आना, माति आना, माताहो छनाई॥
- ५। एनेट रुद्धोग तेल नाहदा शेलाई
रुद्धकीया कौशमब
रुद्धकीया उलाहब
- एहोटि चिकिल देखो नोगोङ्गा गराई
माति आना, माति आना, माताहो छनाई॥
- “मह”।

भक्तब देश।

सि यिकि नहुक अलप आग बाढिहै आमि एटा आइल-बहुल
हूलि बाट पालोगे। नगरब आलिब देखिब नहुले ओ आलिटो अपकोकृत
थाक आक आहेल वहल। पानी बोकाओ नाट। गोटेटो बाट शुभव छवीरी
बानेब ताक खोगा। देखिलेहै दुरिब पाब ये इहिटो एटा राज शाट अर्धां
कोनोवाई निचत मदार ईराब यहु लर। एहि आलित चहै मातिये ठारेब
आक वहल आक युक्ति। आमि चोगब मातो शुनिलो। आमाब हाबिब भव
शुक्ति। एटा आलिटोदेल बाट-छातिकेल चलाई बव भाल लागिल। किञ्चि
अलप आग बाढिहै आमि बव एकाक म'ह लग पाले। म'ह जाके आलिब
हृषि नाति भालेमान ठाट छृषि चिब छुलिच। भालेमान म'ह आलिब ओपरेते
आचिल। किञ्चि मते खोगाले तहनकरियाहिकेल चलाई याथ खोजाहेतेन
आमि आलिब ओपरेब व्यक्तिले चलाई याथ पासिलाहेतेन; अवश्य कोनेकै
कोनो माहर गाब निचेटे ओपरेते याथ लागिलहेतेम। किञ्चि छातिकेल
लाट निवर बाट तले आचिल। त्रीमान बि—आगत आचिल। तेंत महब
हारेहिलेटे छातिकेल चलाई निव शुक्तिल ने माटि घोजा क'व नोयामो
क'व आमि त्रुत म'ह जाक क'व ओब चालिसतो। त्रीमान बि—छातिकेल पर
म्या नाचिल मट अलप “अंततेहे छातिकेलपन्मा नामि त्रीमान बि—के
नारिवैले कलो। त्रीमान बि—नामिल।

एतिवैल ठाटिल यहु प्राय आधा बनवीया। दर्जीला यहु निजव शुरां
हेच खृच मराव आना रुठाना घोर जना आचिल। तत्परब घोर जेजेव व्यक्ति
चालिमाल एट अफ्काते म'हव “छातत” किरुहान दिन आगिरेम यसा परिचिल।
एहिवैर तथाके भावितिपि यहु चालकपरिचिल ‘हस्ति रुद्धसहज्ञेन’ हितादि सहु-
प्रदेश अमृमत बराटोके युद्ध येन विवेचना किलो—विवेतत: आमि
प्रेत्या प्राय निमस्तु। एहिवैर यथा भाबि चिप्ति आमि तातेहै बै, कि उपरेवे
हात्ताक आलिटोब परा आत्ताबा पालि, भाब उपार चिप्तिवैले धरिलो।
यहुत देमिला भराल धक्किल पाट रुल अमूराम बवि आमि “भराल ग्यान”
युक्ति विचालैले धरिलो। भालेमान परापर पाच्छ दीपल चूलीजा भक्त-बेली
कहाल एकम आहि म'हवोप आलिब गवा आउत्राई लिले। आमि निर्विज्ञ

ম'হারাজ পার হৈ দেশাই ছাইকেল চলাই দিলো। অস্মি আছি গৰকাশাৰী
ডাক বলোলা পালোছি। বেছ ঢাক কিমন ঘৰ-চোতাল। এইখিনি ঠাটি বৰ মনো-
বস লাগিল। খেতি-বাতিৰ দেধোৱ মাটি পৰি আছে। কিন্তু মোৰ বিদাস ইয়াত
ম'হার মুখৰ পৰা লসা রক্ষা কৰা বৰ সতৰ কথা নহৰ। ইয়াৰ পণ্ডাই লক্ষণপুঁ
আলি আৰষ্ট হৈছে। আলি বেছ ওখ। ইয়াত বি পটি-এক মাহৰ দেৰ্লে,
আটাৰে দৌল চুলি বাধি ভক্তকাঙ্গি হৈ আছে। আদৰশ কি মহিমা! দৌল চুল
বাবি মাটিগোৱ ঝুঁটি হোঁটাটোকে মৰ্ম প্ৰাপ্তাৰ আৰৰ্থ যেন ভাৰি এই অক
লব মাহৰ মাজেই দাঙ্গোক খুঁটাই দৌল চুলি বাবিৰলৈ ধৰেচে।

আমি বাটত সহৰ নিয়ামাটি, খৰদকৈ গুৰুৱা তাটি পাখিল বাবু,
আজেই আমি ইয়াৰ পৰা আকো বাজো হৈলো। ইতিমূৰ্তি কৈ আগাহো,
এইখিনিকে পৰা ব টাটো ওখ। বাট বেৰাও নহৰ। অক্তৰে কাইকেল দোঁড়া
হোৱা বিশেষ কেনো অভিবৃতি পেতা নাছিলো। ম'কে মাকে টাপু হাতো
একোকাক যহ পাইলো মাঘোন। কিন্তু সৌভাগ্য কৰে প্রাপ টাইকেল উল-
লক্ষণশ সহাৱ শোনা দৈগতিল। এই বাটাটোকে তুই কিমানে অঞ্চলে হাবি
আছিল। কিন্তু এই হাবি অক্ষেকাঙ্গত সামাজিক সেবিল সিমান ভৌম
মহৰ। উলিলো ডাক অহ বোঝাৰ সময়ত ভুগালোৰে মহৰোৱ আলীৰ পৰা
সাধানে আত্মবিশ বাবে। আমি সমৰক মুকুলী মুকু এৰ পিয়ে।

জৰে আমি দুৰী দৈন পালোগৈ। যই উজালো নে ততিবালো, পুঁয়ৈল
পলো নে পঞ্জীয়ল গোৱা, সেইটো যই কৰ নোৱাবো। কেবল এইটো কৰ পাবো
যে বাটে বাটে দুৰী দৈন পালোগৈ। আছোৱা ঠাইত মোৰ বৰ মিল অৱ হয়।
আছাজো হয়। এটা দুৰী নিৰ্মাণ যৰ মৰ্ম গুণ বুলি কতৰাৰ ভাৰিবো, কিন্তু
আজিলকে দেইটো আৰু লোৱা মহল। কেতিয়া যে লোৱা হব ইয়েবেহে আমে।

তুমী দৈ খৰি এখনি মিছেই সক মৈ। সোত আছে নে মাই হই
উমান ধৰি নোঝালিলো। “নৈ” বেতিৰা সোত মিচৰ আছে হৰলা। পাটো
অপৰিকাৰ। বাটাটোপে পৰা কৰি বিলত আমি সিলোৱা পালোগৈ। দৈন সিলোৱে
ডাকবলো, আৰু গোৱা। উলিলো, ডাকৰখনা মাই। কিন্তু এইবেগলৈ কৰকেশ
কৰিবল আৰুৰ সহৰ নাই। আমি গাঠোৱা, বোকা, বাটেৰি আলীৰ পৰা
পাতৰ বিকলৈ অলপ সোমাই লৈ আমাৰ পাৰিবৰ হাই পালোগৈ।

আমি আজি নিশ্চিটো বি দৰ গুহৰৰ ধৰত খাবিম, মেই ধৰলৈ আমাৰ
বৰুৱা পৰা কৌৰাণী গোৱাকী পৰিচৰণ। মই বৰ অসুৰ অহুৰ কৰিবলৈ
হিলো। মোৰ বৰ ভূয় লাগিল। কিন্তু কীভূয়াৰলৈ গো আকো বাতি
মেলোৱ। মোৰ বৰ ভূয় লাগিল। হোক কলেৱাটি পালে মে কি? দিগন ভক্তিৰ
ধৰত জনোৱে কৰা বৈজিল, হেৰুৱা পৰিৱৰ্তনা ঘৰেটি পকা সৰেও মোৰ
সনেৰ তল, জানোৱা সেটি কলপনাত কৰে বৰ কলেৱাৰ কীটোৱা (Germ) মোৰ
গৈলৈ সেমোলৈ!! ভক্তে হেয় আক দায়ি শব্দে। ভক্তে গা তিক্তাৰ; কিন্তু
কেনে পানোৱে গা তিক্তেই ভালৈ ভক্তিৰ আকল মাই। এই ডাক্ষণ্যীন বেশত,
চিকিৎসাৰ অভিত বৰ্ষণাবীৰী কলেও হাঁটতে বৰ বেৰা নহৰ। কিন্তু, ঈতিৰ অছ
অচৰ কৰে যত অহুৰ কৰিবলৈ ধৰিলো। মোৰ অনাইকতে ভূয় শাবিছিল।
কলেৱাৰ “ক’ৰ্ম” মোৰ পেটীল হোৱা মাই।

এই ব'ৰিতে বৰুৱা পৰা ভাতাবীৰ গোৱাকীৰ সহৰে ভুজাবাৰ কথা ন'কৈ
মোৰাপিলো। কোৱালিটোৰে বৰুৱা গুহুৰীত তীকুলী সুশিৰ পুৰি কুৰিচিল। অগুচ
মোক গোক সমৰ দৰি মাতি মোৰ বৰ বৰ লৈচিল। ভাতাবীৰী মাত কথা, আক
হৈলৈ ক ত “পশ্চাত্য-বাসৰ” অস জুলো মত প্ৰাপ পাইচি দৈগতিলো। ভেষাবীৰীৰ
কি পক্ষবিতা আক কাৰ্যীকৰণ কৰা শুধু সন্দৈ প্ৰশংসন কৰিব মোৰাপিলো।

আমিৰ ব'ৰিতে যথে জিনতে আছি এটি খিনি পাইডিলো। কিন্তু
আমাৰ লগল আম আম যিসকল গড়ীত আছিল তেওঁবিক আৰু
শাবিনাহ আছি বৰ পালোলো।

সি বি কি মৰক কোমোহতে নশাটো কদাই দিয়া গ'ল। হোৱে কৌৰে
তচী আতি নিশা ক'টোতাত বৰ সতৰ কাৰাচল। পাছিমা উতি পুৰুৱে যথে
গাঁথন কেনে চাৰৰ নিমিত্তে মুৰিবলৈ ওলালো। গ'ওধুন বেচ ডাক গাঁণ পুজি
অধূমন তল। ঘৰ বসত দেবিলো। এই গাঁথনম তুলীনৈৰ পাৰত। গাঁণৰ
সকলালো তুলীনৈৰ পামীকৈ থাব। আমিও তুলীনৈতে মুখ তাক মুখ, মুৰিবলৈ
গো। এইসমেত ক'ণ্পিল বোঝাৰ মোৰ এটা উকেলাৰ আছিল। ওচলৈ
হোট আহাম গুঠীৰীৰ আৰীৰ গোৱাকীৰ বাব। তেওঁতেলে সৈতে মোৰ
“চিটিৰ তিনাকী” আছিল। কিন্তু দেধাসাকাৰ হোৱা নাছিল। এইচলতে তেওঁ
তেৰে সৈতে দেৰা সাক্ষাৎ কৰি বোঝা মোৰ কৰ হচ্ছি।